

Correspondente met 'dubbelleven'

Twee verschillende nieuwsorganisaties,
een correspondent: Step Vaessen.
Hoe bericht zij, voor het NOS Journaal en Al Jazeera
English, over een land: Indonesië?

Laurie Lijnders

laurielijnders@hotmail.com

2058609

Vakonderzoek

Fontys Hogeschool Journalistiek

Tilburg / Jakarta

Februari 2008

“The highest power of television journalism is not in the transmission of information but in the transmission of experience.”

Frank Reuven, NBC News

*** * ***

“If it’s newsworthy it gets on air, whether it’s Bush or Bin Laden.”

Barbarra Serra, Al Jazeera English

*** * ***

“Corrpondenten zijn onze ogen en oren.”

Gerard van den Broek, Chef Buitenland NOS Journaal

*** * ***

Inhoudsopgave Correspondente met 'dubbellevens'

Hoofdstuk 1

Opzet reflectiewerkstuk

1.1	Aanleiding	5
1.2	Probleemstelling	6
1.3.	Centrale vraagstelling	6
1.4	Deelvragen	6
1.5	Plan van Aanpak	7

Hoofdstuk 2

Theoretisch kader

2.1	Inleiding 'Correspondente met dubbellevens'	8
2.2	Korte schets NOS Journaal	12
2.3	Korte schets Al Jazeera English	13
2.4	Korte schets Step Vaessen	14

Hoofdstuk 3

Aanpak veldonderzoek

3.1	Opzet interviews	15
3.2	Opzet inhoudsanalyse	16
3.3	Opzet participerende observatie	16

Hoofdstuk 4

'NOS Journaal versus Al Jazeera English'

4.1	Wat zijn de feitelijke verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?	17
		18
4.1.1	Nieuwszender of journaal	18
4.2	Wat zijn de verschillen in nieuwskeuze en berichtgeving tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?	19
4.2.1	Nieuwsinteresse	19
4.2.2	Verhalen die niet verteld worden	20
4.3	Wat betekenen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voor de correspondent?	21
4.3.1	Van de Nederlandse kijker naar de wereldkijker	21
4.3.2	Vertaalslag voor de kijker	21
4.3.3	Money, money, money	22
4.4	In hoeverre kunnen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze verklaard worden uit verschillen in werkomstandigheden tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?	24
4.4.1	Invloed redactie	24
4.5	In hoeverre komen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voort uit verschillen in journalistieke beroepsopvatting?	25
4.5.1	Rekensom	25
4.5.2	Moslims, Jihaad, Osama Bin Laden	25
4.6	Wat zijn de technische verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?	27
4.6.1	Van eigen cameravrouw naar cameraman	27
4.6.2	Piece to camera	27

Hoofdstuk 5	
<i>Inhoudsanalyse</i>	29
Hoofdstuk 6	
<i>Participerende observatie</i>	31
Hoofdstuk 7	
<i>Conclusie</i>	32
Bijlagen	
Bijlage 1: Literatuur- en bronnenlijst	37
Bijlage 2: Onderzoeksmethode inhoudsanalyse	38
Bijlage 3: Tien jaar correspondent in Indonesië	41
Bijlage 4: Correspondentenbestand	44
Bijlage 5: Uitgewerkte inhoudsanalyse	46
5.1: Berichtgeving NOS Journaal	46
5.2: Berichtgeving Al Jazeera English	47
5.3: Schema inhoudsanalyse	49
5.4: De ervaringen van Step Vaessen	54
Bijlage 6: Uitgewerkte participerende observatie.	55
6.1: Een dag op de redactie van Al Jazeera English	55
6.2: Al Jazeera English en de dood van een voormalige dictator	56
6.3: Het NOS Journaal en de dood van Soeharto	58
Bijlage 7: Procesverslag	60

Hoofdstuk 1

Opzet reflectiewerkstuk

1.1 Aanleiding

“Indonesië is een walhalla voor journalisten: ik heb vijf presidenten meegemaakt in tien jaar tijd. Waar maak je zoiets mee? Alle verhalen komen hier samen. Onafhankelijkheidsstrijd, terrorisme, politieke onrust maar ook zingende generaals, stille kracht en krekolgevechten. Het is afzien, tropenjaren bestaan echt, weet ik nu, want in Indonesië kan niets en is alles mogelijk. Maar als ik weer zit te vloeken omdat militairen het werken in Atjeh onmogelijk maken, ik word bedreigd door een gewapende rebel, de auto vast hangt in de modder, iemand zijn afspraak weer niet nakomt, het zweet in mijn ogen prikt, ...dan put ik altijd moed uit de bijzondere ontmoetingen die ik hier elke dag opnieuw heb.”

Een jaar geleden las ik deze quote van Step Vaessen op de website van het NOS journaal. Aziatische landen hebben altijd een bepaalde aantrekkingskracht op mij gehad en tijdens mijn journalistiekstudie raakte ik, mede door de werkwijze van Step Vaessen, nog meer gefascineerd. De verhalen die zij vertelde over, voornamelijk, Indonesië waren altijd boeiend en zorgden ervoor dat ik nog meer wilde weten over dit interessante land en zijn inwoners. Dit heeft mij er toe aangezet om mijn uiterste best te doen om bij haar, in Indonesië bij Al Jazeera English, stage te gaan lopen. En dat is gelukt...

Indonesië is een land van vele volkeren. De verschillende eilanden van Indonesië vormen het woongebied van ruim 300 verschillende etnische groepen, elk met een eigen identiteit en fysiek uiterlijk. Deze 300 verschillende etnische groepen spreken meer dan 200 verschillende talen. Indonesië bestaat uit 13.677 eilanden, waarvan er circa 1000 bewoond zijn en er slechts zo'n 6.000 een naam hebben. 65% van de ruim 200 miljoen Indonesiërs wonen en leven op 7% van de oppervlakte (Java). Indonesië staat op nummer vier van landen met het grootste aantal inwoners. Het is een land met een multi-etnisch karakter, alle wereldreligies zijn aanwezig binnen de landgrenzen van de archipel. Van ruim 200 miljoen Indonesiërs is bijna 90% islamiet, 3% hindoe en 3% christen. Indonesië is de natie die de meeste moslims ter wereld herbergt en de wereld kijkt met ingehouden adem naar de vaak uiteenlopende manifestaties van de Islam in dit land.¹ Indonesië is een land in ontwikkeling, vol tegenstellingen, een land met een bewogen verleden en een onduidelijke toekomst. Je denkt als journalist en mens te weten wat er gebeurt, maar de werkelijkheid is vaak oneindig veel complexer. En juist daarom ben ik zo geïnteresseerd in dit land.

Nu ik twee maanden in Indonesië ben voor mijn stage bij Step Vaessen en Al Jazeera English is ook mij duidelijk geworden hoe onvoorspelbaar alles verloopt in dit land. Soms lijkt het alsof ik in een toneelstuk beland ben met als titel 'Indonesië', waarin de onwerkelijke gebeurtenissen elkaar in snel tempo opvolgen. Een toneelstuk waarin helden en slechteriken figureren, waarin een corrupte ex-dictator met superkrachten het opneemt tegen moe gestreden demonstranten. Waarin mensenrechtenactivisten verliezen van piloten met een dodelijk vergif. Waarin een president, die iedereen tevreden wil houden, zijn land niet lijkt te kunnen redden van de ondergang. Iedere dag opnieuw ontmoet ik interessante mensen, met verschillende en tegenstrijdige meningen over hun land. Iedere dag opnieuw leer ik het complexe Indonesië een beetje beter begrijpen.

Step Vaessen werkt al meer dan 10 jaar als Indonesiëcorrespondent voor het NOS Journaal. Sinds 15 november 2006 is zij fulltime in dienst voor de Engelstalige nieuwszender Al Jazeera English.

¹ De gegevens over Indonesië komen uit: Vickers Adrian, *A history of modern Indonesia* en Sidel T. John, *Riots Pogroms Jihad; religious violence in Indonesia*

Vanuit dit gegeven diende het onderwerp voor mijn reflectiewerkstuk zich vanzelf aan: twee verschillende nieuwsorganisaties, één correspondent Step Vaessen. Hoe bericht zij, voor het NOS Journaal en Al Jazeera English, over één land: Indonesië?

Ik ben benieuwd hoe een correspondent voor twee verschillende organisaties bericht. Door middel van mijn reflectiewerkstuk wil ik erachter komen wat de verschillen en overeenkomsten zijn in berichtgeving, nieuwskeuze, beroepsopvatting, werkomstandigheden en gebruik van de correspondent tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English.

De centrale vraagstelling in mijn reflectiewerkstuk is: Welke verschillen en overeenkomsten zijn er in berichtgeving door Step Vaessen voor het NOS Journaal aan de ene kant en Al Jazeera English aan de andere kant?

1.2 Probleemstelling

Twee verschillende nieuwsorganisaties, een correspondent Step Vaessen. Hoe bericht zij, voor het NOS Journaal en Al Jazeera English, over een land: Indonesië?

1.3 Centrale vraagstelling

Welke verschillen en overeenkomsten zijn er in berichtgeving door Step Vaessen voor het NOS Journaal aan de ene kant en Al Jazeera English aan de andere kant?

1.4 Deelvragen

In mijn reflectiewerkstuk beantwoord ik de volgende deelvragen

- Wat zijn de feitelijke verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?
- Wat zijn de verschillen in nieuwskeuze en berichtgeving tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?
- Wat betekenen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voor de correspondent?
- In hoeverre kunnen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze verklaard worden uit verschillen in werkomstandigheden tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?
- In hoeverre komen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voort uit verschillen in journalistieke beroepsopvatting?
- Wat zijn de technische verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Inhoudsanalyse

- Wat is het verschil in aandacht en inhoud van het nieuws over de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Participerende observatie

- Hoe pakt Step Vaessen het ter plaatse aan met de berichtgeving voor het NOS Journaal en Al Jazeera English?

1.5 Plan van aanpak

- Hoofdstuk 1 omvat de aanleiding voor mijn reflectiewerkstuk. Ik zet de opzet voor mijn reflectie neer.
- Hoofdstuk 2 bevat het theoretisch kader, waarin ik inga op eerder onderzoek over buitenlandcorrespondentie. Ik schrijf een korte schets over het NOS Journaal, Al Jazeera English en de 'gemene deler' van mijn reflectiewerkstuk, Step Vaessen.
- In hoofdstuk drie leg ik uit hoe ik mijn onderzoek heb uitgevoerd. Mijn onderzoek bestaat naast het theoretische kader (literatuuronderzoek) uit drie onderdelen:
 1. Interviews met Step Vaessen, Gerard van den Broek en Al Anstey.
 2. Een inhoudsanalyse van de items van het NOS Journaal en van Al Jazeera English van een nieuwsgebeurtenis die Step Vaessen voor beide zenders heeft gecoverd.
 3. Tijdens mijn stage in Indonesië schrijf ik een participerende observatie.
- In hoofdstuk vier verwerk ik de interviews met Step Vaessen, Gerard van den Broek en Al Anstey in verschillende paragrafen. Ik heb gekozen voor deze drie personen omdat zij verantwoordelijk zijn voor het nieuws uit Indonesië voor Al Jazeera English en het NOS Journaal. Gerard van den Broek is chef buitenland van het NOS Journaal. Hij is o.a. verantwoordelijk voor het correspondentenbestand van het NOS Journaal. Al Anstey is de deputy director news voor Al Jazeera English en verantwoordelijk voor het nieuws uit Azië. Step Vaessen is Indonesiëcorrespondent voor zowel het NOS Journaal als Al Jazeera English. Haar manier van werken zal centraal staan in mijn scriptie
- Hoofdstuk vijf bevat een inhoudsanalyse van een nieuwsgebeurtenis uit Indonesië, gecoverd door zowel het NOS Journaal als Al Jazeera English. Ik verwerk de gegevens die ik verkrijg met het analyseren van de nieuwsitems in een overzichtelijke tabel. In de inhoudsanalyse kijk ik naar de verschillen en de overeenkomsten, de mate van aandacht en de inhoud van het verhaal. Ik heb gekozen voor de berichtgeving over de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra (12 september 2007). Ik heb voor deze nieuwsgebeurtenis gekozen, omdat beide zenders aandacht besteden aan de aardbeving en beide zenders gebruik maken van hun correspondent Step Vaessen. Door middel van de inhoudsanalyse wil ik antwoord krijgen op de vraag: Wat is het verschil in aandacht en inhoud van het nieuws over de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English? Op wat voor manier maken beide zenders gebruik van hun correspondent?
- Hoofdstuk 6 is een participerende observatie. Sinds januari 2008 ben ik gedurende zes maanden in Indonesië en loop ik stage bij Step Vaessen voor Al Jazeera English. In de eerste twee maanden van mijn stage heb ik mij bezig gehouden met een participerende observatie van haar werk. Hoe pakt Step Vaessen het ter plaatse aan voor zowel het NOS Journaal als Al Jazeera English? Ik heb ervoor gekozen om de weken van 4 januari tot 28 januari 2008 te beschrijven, de weken van Soeharto's ziekbed tot aan de staatsbegrafenis. Ik heb deze periode gekozen, omdat dit drie drukke weken waren, waarin Step Vaessen zowel voor het NOS Journaal als voor Al Jazeera English verslag heeft gedaan.
- In hoofdstuk 7 volgen de conclusies uit mijn onderzoek. Ik geef kort een antwoord op mijn deelvragen en de hoofdvraag en laat mijn eigen licht schijnen over de vraag: Welke verschillen en overeenkomsten zijn er in berichtgeving door Step Vaessen voor het NOS Journaal aan de ene kant en Al Jazeera English aan de andere kant?

Hoofdstuk 2

Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In een wereld waarin grenzen niet meer lijken te bestaan, spelen de media een belangrijke rol. Televisiekijkers vormen zich, mede door wat ze in het nieuws zien, een beeld van een land of cultuur. Dat beeld wordt beïnvloed door de berichtgeving van de buitenlandcorrespondenten. Buitenlandcorrespondenten zijn onze uitkijkposten in de wereld. Ze zijn de ogen waarmee wij naar het buitenlandse nieuws kijken. Step Vaessen is voor de NOS 'onze vrouw' in Jakarta. Nu ze ook voor Al Jazeera English werkt is ze de vrouw voor 'de wereld' in Jakarta.

Een correspondent: Step Vaessen.

Twee verschillende zenders: Al Jazeera English en het NOS Journaal.

Buitenlandredacties krijgen iedere dag een stortvloed aan buitenlands nieuws binnen. De redactie heeft continue de beschikking over nieuwszenders, persbureaus en kranten vanuit de hele wereld. Zodra er iets in de wereld gebeurt, weten de redacteurs op de buitenlandredactie dit. Zowel via de persbureaus, als via hun buitenlandcorrespondenten stroomt het nieuws binnen. De wereld staat nooit stil en dus zijn ook de mensen die zich met het internationale nieuws bemoeien altijd in beweging. Het nieuws wordt razendsnel verspreid, maar een groot gedeelte van de continue stroom aan internationaal nieuws belandt meteen in de prullenbak. Iedere dag opnieuw worden er keuzes gemaakt: wat is belangrijk voor onze kijkers en wat niet?

Wat is nieuws? Wie bepalen welke informatie wij via de massamedia over de wereld ontvangen? Wie beslissen wat belangrijk is en wat niet? Welk wereldbeeld levert dat de televisiekijker op? Welke spiegel, van wat er in de wereld gebeurt, houden buitenlandcorrespondenten en journaals ons voor?

Verschillende onderzoekers hebben zich door de eeuwen heen over deze vragen gebogen.

De meest bekende uitspraak op de vraag wat nieuws is komt van Johan Bogart, redacteur van The New York Sun. Nieuws is, volgens hem, niet te definiëren: "When a dog bites a man, that is not news, because it happens to often. But if a man bites a dog, that is news".

Walter Lippmann zegt dat nieuws, tegen de tijd dat het de lezer bereikt, het product is van een groot aantal selecties. Het nieuws houdt de lezer geen spiegel van de werkelijkheid voor, maar is een proces van keuzes door verschillende mensen: "the news is not a mirror of social conditions, but the report of an aspect that has obtruded itself"². Ook Sigall benadrukt dat het nieuws een selectie en interpretatie is: "Nieuws is niet wat er gebeurt, maar wat iemand zegt dat er gebeurt of zal gebeuren"³.

Galtung en Rugge zijn van mening dat nieuws een andere wereld presenteert dan de echte werkelijkheid, omdat de hele nieuwsselectie gebeurt vanuit een perspectief van betrokken personen en instanties.⁴

Peter Vasterman en Jan van der Plasse brachten in 1989 en 1995 de spreiding van de Nederlandse correspondenten over de wereld in kaart. Jan Servaes en Clement Tonnaer hebben in hun boek *De nieuwsmarkt* een beeld gegeven van de

² Walter Lippmann in Tumber, p6.

³ Sigall in van Ginniken, p89.

⁴ Galtung en Rugge in Tumber.

processen die plaatsvinden bij verschillende nieuwsorganisaties in het construeren en selecteren van internationaal nieuws.

Jaap van Ginniken heeft in *De schepping van de wereld in het nieuws* de internationale en interculturele nieuwsgaring en nieuwsverspreiding geanalyseerd. Hij laat zien dat journalisten nooit objectief kunnen zijn, omdat zij, bewust en onbewust, deel uitmaken van een bepaalde cultuur waardoor zij altijd in zekere mate gekleurd nieuws leveren.

Buitenlandberichtgeving is nieuws uit het buitenland: nieuws over andere landen, culturen en volkeren. Buitenlandberichtgeving komt tot stand in een soort van driehoeksverhouding, waarbij zowel persbureau, buitenlandcorrespondent als redactie een belangrijke rol spelen in het proces.

Buitenlandberichtgeving betreft

- nieuws over gebeurtenissen van volkeren in andere landen;
- nationaal nieuws in het buitenland;
- gebeurtenissen met Nederlanders in het buitenland;
- buitenlandse gebeurtenissen in Nederland.

Buitenlands nieuws is nieuws dat, in het buitenland, geproduceerd wordt door buitenlandcorrespondenten of internationale persbureaus. De buitenlandcorrespondent is het aanspreekpunt voor de redactie in het buitenland. De correspondent geeft aanvullende informatie bij persberichten, maar komt ook zelf met interessante informatie voor een nieuwsbericht.

Herbert Gans concludeerde in zijn onderzoek 'deciding what's news' dat internationaal nieuws vaak vanuit een puur nationaal gezichtspunt wordt gepresenteerd.⁵

De persoonlijke achtergrond van een correspondent beïnvloedt zijn berichtgeving, zegt ook Pamela Shoemaker⁶. Zij laat in haar Gatekeeping theorie zien dat een journalist een zogenaamde gatekeeper (poortwachter) is. Binnen een organisatie neemt een gatekeeper beslissingen over het gebruik van bronnen en het perspectief waaruit een onderwerp belicht wordt. Ook selecteert hij of zij wat wel of niet nieuwswaardig is. Welke keuzes een journalist maakt, wordt volgens Shoemaker onder andere beïnvloed door de rolperceptie, het socialisatieproces van de journalist bij de nieuwsorganisatie, maar ook de persoonlijke achtergrond van de journalist. Ook de culturele achtergrond speelt een rol in de constructie van nieuws.

Uit het aangeleverde nieuws moet een selectie gemaakt worden. Maar op basis waarvan wordt bepaald welk nieuwsfeit de pers wel haalt en welk niet? Bij de nieuwsselectie zijn volgens Servaes drie elementen van belang.⁷

- De rol van de gatekeepers (zie alinea hierboven)
- De communicatieverbindingen; de buitenlandcorrespondenten hebben niet altijd de mogelijkheid om het nieuws op tijd door te mailen, te faxen of monteren. In sommige landen zijn de communicatieverbindingen slecht, dit speelt een rol in het halen van de deadline.
- De ideologische, politieke en economische belangen die nieuwsagentschappen te verdedigen hebben.

Er zijn verschillende processen die een rol spelen in de selectie en productie van nieuws. Binnen het proces van buitenlandberichtgeving spelen drie 'spelers' een belangrijke rol: de buitenlandcorrespondent, de buitenlandredactie en het persbureau. Coser, Kadushin en Powell⁸ geven in 1982 de volgende definitie van een gatekeeper (poortwachter): "People, who by virtue of

⁵ Herbert Gans in van Ginniken, p32.

⁶ Shoemaker in Boer en Brennecke Swantje, p89-101.

⁷ Servaes, p61.

⁸ Coser, Kadushin en Powell in Boer en Brennecke, p185-205.

their position in an organisation operate sluice gates for ideas, deciding which will be offered and what will be excluded.” Deze definitie is ook van toepassing op een nieuwsorganisatie en de rol die een buitenlandcorrespondent hierin speelt. De eerste gatekeepers binnen de nieuwsorganisatie zijn de journalisten, redacteurs en buitenlandcorrespondenten. Deze gatekeepers beslissen van welke bronnen zij gebruik maken voor hun verhaal, wat zij nieuwswaardig vinden en van welke kant een onderwerp belicht wordt. Vervolgens vindt er overleg plaats binnen de nieuwsorganisatie. De redactiechef fungeert als volgende gatekeeper. Deze doet een voorstel aan de hoofdredacteur, de derde gatekeeper, die uiteindelijk de beslissing neemt welke items op televisie komen. Andersom heeft de hoofdredacteur ook invloed op de chef-redacties die vervolgens weer invloed uitoefenen op de journalisten of correspondenten. Er kan namelijk aangegeven worden over welke onderwerpen een journalist moet berichten of van welke kant een onderwerp benaderd moet worden. Zoals gezegd zijn internationale persbureaus de grootste bron van buitenlands nieuws en spelen daarnaast de buitenlandcorrespondenten een belangrijke aanvullende bron. Zij hebben ook weer hun vaste contacten en bronnen om feiten te verifiëren om zo gebeurtenissen te controleren.

Het nieuwsproductieproces doorloopt een aantal fasen⁹

1. Het nieuws wordt aangeboden, verzameld en gedistribueerd;
2. Er vindt een redactionele bewerking van het nieuws plaats;
3. Het nieuws wordt gepubliceerd en ontvangen door het publiek.

In deze drie fasen passeert het nieuws vier filters, zie figuur 2: De vier filters in het nieuwsproductieproces.

Selectie vindt op verschillende niveaus plaats, waarbij bepaald wordt welk nieuws gepubliceerd en openbaar gemaakt wordt. Filters kunnen de oorspronkelijke informatie vertekenen. Dit geldt voor binnenlands nieuws waar de bronnen geografisch gezien dichtbij zijn, maar zeker voor buitenlands nieuws. De selectieprocedure van buitenlands nieuws is langer, waardoor er dus nog meer vertekening plaats kan vinden.¹⁰ Deze vertekening wordt veroorzaakt door verschillende politieke en commerciële factoren. De nieuwswaarde van een bericht speelt een belangrijke rol bij de keuze in het selectieproces. Twee factoren zijn bij het bepalen van de nieuwswaarde van belang: actualiteit en de betekenis van een gebeurtenis.¹¹ De gebeurtenis moet recentelijk hebben plaats gevonden in temporele, maar ook in geografische of psychologische nabijheid. Hoe sneller en hoe dichterbij, des te beter. Een kijker van buitenlands nieuws kan zich beter identificeren met bijvoorbeeld Duitsland, als hij er met vakantie wel eens is geweest. Identificatie met Arabische culturen is lastig, omdat weinig mensen er zijn geweest. Het beeld dat we van die landen hebben is hoofdzakelijk gebaseerd op de media.

In 1972 introduceren McCombs en Shaw de term ‘agenda-setting’. Volgens de agendasetting-theorie uit de invloed van de media zich niet in de directe beïnvloeding van meningen, attitudes en gedrag van mensen, maar meer in de beïnvloeding van de onderwerpen die mensen belangrijk achten en waarover ze een mening vormen.¹² De uitspraak van Bernhard Cohen uit 1963 geeft de agendasettingstheorie al goed weer. *“The press may not be succesfull most of the time in telling people what to think, but it is stunningly succesfull in telling people what to think about.”*

⁹ Servaes & Tonnaer.

¹⁰ Van Ginniken, p78.

¹¹ Servaes, p32.

¹² De Boer en Brennecke, p185.

De buitenlandcorrespondent onderscheidt zich volgens Stephen Hess, *International News and Foreign Correspondents*¹³, door het bezit van bepaalde kwaliteiten, zoals kennis van de taal en de cultuur van het land of de regio waar zij geplaatst zijn. Daarnaast hebben zij vaak een goede CV en een brede internationale achtergrond, wat er toe leidt dat de buitenlandcorrespondent internationaal actief wil zijn en goed weet wat hij wil onderzoeken. Tenslotte deinken buitenlandcorrespondenten vaak niet terug voor gevaar en worden ze gedreven door nieuwsgierigheid, spanning en adrenaline. Voor Step Vaessen is een goede buitenlandcorrespondent: “Iemand die probeert de waarheid boven tafel te krijgen, wil laten zien wat er aan de hand is in de wereld en die de tijd neemt om veel onderzoek te doen en te spitten. Iemand die er veel energie in wil stoppen, maar ook iemand die er ‘doorheen prikt’, die de mensen laat weten wat het echte verhaal is en die niet het ‘gewenste’ verhaal brengt”.¹⁴

¹³ Hess, p57-59.

¹⁴ Interview Step Vaessen, (24-10-2007)

Een correspondent, Step Vaessen. Twee werkgevers, het NOS Journaal en Al Jazeera English. In een korte schets maak ik duidelijk hoe de nieuwsorganisaties en de correspondent werken. Wat is hun rol op het terrein van de buitenlandberichtgeving? Wat zijn hun doelstellingen?

2.2 Korte schets NOS Journaal

“Wij proberen zonder zelf een mening te geven, op een zo objectief mogelijke wijze de wereld te verslaan.”¹⁵

Het NOS Journaal is, voor de publieke omroep, de brenger van het nieuws in Nederland. Het NOS Journaal zegt onpartijdig en onafhankelijk, betrouwbaar en objectief te zijn.¹⁶ Het is voor hen belangrijk dat het nieuws aantrekkelijk en begrijpelijk is voor zo veel mogelijk mensen, want het Journaal wordt voor iedereen in Nederland gemaakt. Gerard van den Broek, chef buitenland zegt hierover, dat zij proberen op een objectieve manier, informatie te verschaffen over nieuwsgebeurtenissen in Nederland en de rest van de wereld. Hij spreekt de hoop uit, dat hun publiek na het zien van het NOS Journaal zelf een mening kan vormen over wat er in de wereld gebeurt.

Het NOS Journaal zendt zeven dagen per week uit. Elke week worden er 85 uitzendingen gemaakt, die afwisselend te zien zijn op Nederland 1, 2 en 3. Het bekendste en langste bulletin is het Acht-Uur-Journaal, dat 25 minuten duurt. De uitzendingen worden gemaakt door een team van journalisten, verslaggevers, producers, camera- en geluidsmensen en technici. De NOS streeft ernaar om iedere werkdag, ieder uur, een televisiejournaal uit te zenden.¹⁷

Het correspondentbestand van het NOS Journaal bestaat uit 34 correspondenten, die op een of andere wijze een contract hebben en waarvan er 20 een vaste standplaats hebben. Verder maken ze regelmatig gebruik van zo'n 15 freelancers en incidenteel van nog andere personen. De NOS werkt met zoveel correspondenten, omdat ze vinden dat de verslaggever een vertrouwensband met de kijker of luisteraar moet hebben. Gerard van den Broek zegt hier verder over, dat het NOS Journaal buitenlands nieuws erg belangrijk vindt en dat hij blij is dat de NOS kiest voor een breed netwerk met op zoveel mogelijk plekken eigen correspondenten. Die mensen hebben, volgens hem, namelijk meer kennis van het gebied dan mensen die worden ingevlogen voor een paar dagen. Zij kunnen dus beter de gebeurtenissen in een land verslaan.

De NOS vindt dat de verslaggever een vertrouwensband met de kijker of luisteraar moet hebben. Gerard van den Broek omschrijft het als volgt: “Als je weinig vaste posten hebt en mensen laat invliegen voor een paar dagen, heb je daar een beperkte kennis en kan je minder goed de gebeurtenissen in een land verslaan. Wij vinden dat je, om echt te snappen wat er in een bepaald land of gebied zoals Zuidoost-Azië gebeurt, daar moet wonen. Je moet er daar tussenin zitten, tenminste voor enige tijd, en voelen hoe de mensen leven, weten van land en volk.”

¹⁵ Interview met Gerard van den Broek, chef buitenland NOS Journaal (10 oktober 2007)

¹⁶ www.nosjournaal.nl

¹⁷ www.nosjournaal.nl

2.3 Korte schets Al Jazeera English

*"If it's newsworthy it gets on air, whether it's Bush or Bin Laden."*¹⁸

De Engelstalige Al Jazeera English is op 15 november 2006 gestart met een nieuwszender voor kijkers over de hele wereld, met als missie: de internationale berichtgeving een ander geluid te laten horen met meer aandacht voor de Arabische wereld en ontwikkelingslanden.¹⁹

Het is de eerste internationale nieuwszender die uitzendt vanuit Doha, de hoofdstad van de golfstaat Qatar. De zender zegt de concurrentie aan te gaan met CNN international en BBC World, de twee grootste Engelstalige nieuwszenders.²⁰

Al Anstey, deputy director news, zegt dat het hun doel is om het nieuws vanuit een ander perspectief aan de wereld te laten zien om zo de informatiestroom, die meestal vanuit het Westen komt, om te keren. Al Jazeera English legt de nadruk op het Midden-Oosten, Afrika, Azië en Latijns-Amerika, omdat die gebieden weinig door andere nieuwsorganisaties worden gecoverd. De nieuwszender wil vanuit die 'vergeten' plekken vooral ook de positieve verhalen laten zien.

*"With broadcasting centers in Doha, Kuala Lumpur, London and Washington DC and supporting offices world-wide, the channel will set the news agenda, bridging cultures and providing a unique grassroots perspective from underreported regions around the world to a potential global audience of over one billion English speakers."*²¹

Al Jazeera English heeft een correspondentenbestand van 37 vaste correspondenten, verdeeld over de hele wereld, zowel in het Midden-Oosten als in Europa en in Azië.

De zender zendt 24 uur per dag uit, met twaalf uur live nieuwsprogramma's en twaalf uur analyses, achtergronden en interviews. Programma's als People & Power, Inside Story en 101 East geven achtergrondinformatie bij het nieuws.

"Het nieuws is onpartijdig en objectief", zegt Al Anstey, "maar ook controversieel als dat nodig is".

¹⁸ Journalist Barra Serra, Al Jazeera English (www.aljazeera.net/english)

¹⁹ Onderzoeksbureau Media Tenor

²⁰ www.aljazeera.net/english

²¹ www.aljazeera.net/english

2.4 Korte schets Step Vaessen

“Step Vaessen bericht al meer dan tien jaar voor het NOS Journaal over het wel en wee in Azië. Gebeurt er iets van belang, dan staat zij met verwaarde haren op de plek des onheils en vertelt ons met heldere stem hoe de situatie is. Ook al zijn de bulletins kort, vaak niet langer dan enkele minuten, ze maken indruk.”²²

De tsunami op Banda Atjeh, de aardbeving in Pakistan, de zoveelste presidentiële crisis in Indonesië, de Nederlandse journaalkijkers volgen het nieuws door de ogen van Step Vaessen. De correspondentente geeft de mensen in Indonesië een stem. In plaats van bericht te doen óver hen laat zij hen aan het woord, een kwaliteit die haar verhalen indringend en herkenbaar maakt.²³ “Ik wil mensen een seconde laten denken, even bewust maken en ergens bij stil laten staan. Dat klinkt misschien ambitieus voor items van niet meer dan twee minuten maar daarom volg ik vaak een bepaald persoon, zodat het een mens wordt, met een gezicht en een verhaal. Ik wil dat mensen toch even denken: Goh, die persoon is eigenlijk precies zoals ik ben”, zegt Step Vaessen.

Step Vaessen werkt voor het NOS Journaal altijd op basis van contracten. Sinds 15 november 2006 werkt de correspondentente full-time voor Al Jazeera English, het ‘zusje’ van Al Jazeera Arabia. Hoewel dat betekent dat zij elke dag paraat moet staan, ziet ze het als een enorme uitdaging om voor de hele wereld over Indonesië te berichten.

Zie ook *bijlagen 3 (Pagina 40 t/m 42)* voor meer informatie over Step Vaessen.

²² www.denieuwereporter.nl

²³ Theo van Stegeren, de nieuwe reporter

Hoofdstuk 3

Aanpak veldonderzoek

Twee verschillende nieuwsorganisaties, een correspondent Step Vaessen. Hoe bericht zij, voor het NOS Journaal en Al Jazeera English, over een land: Indonesië?

Bij het vergelijken van Al Jazeera English met de NOS zijn er meteen enkele in het oog springende verschillen:

- Nieuws maken voor de wereldkijker tegenover nieuws voor de Nederlandse televisiekijker.
- Nieuws in het Engels tegenover nieuws in het Nederlands.
- 24 uur per dag, 7 dagen in de week, 365 dagen per jaar nieuws en achtergronden brengen vanuit de hele wereld tegenover streven naar ieder uur een nieuwe uitzending, 85 keer per week.

Dit zijn een aantal verschillen tussen beide zenders die op het eerste oog duidelijk zijn. In mijn onderzoek ga ik op zoek naar andere verschillen en overeenkomsten tussen beide zenders in berichtgeving, nieuwskeuze, beroepsopvatting, werkomstandigheden en gebruik van de correspondent.

Mijn veldonderzoek zal bestaan uit drie onderdelen:

1. Interviews.....Paragraaf 3.1
2. Inhoudsanalyse.....Paragraaf 3.2
3. Participerende observatie.....Paragraaf 3.3

3.1 Opzet Interviews

Drie personen, verschillende spelregels, een vak: buitenlandcorrespondentie.

Ik heb verschillende personen geïnterviewd die een rol spelen in het vak dat buitenlandcorrespondentie heet. Allereerst natuurlijk Step Vaessen, de hoofdrolspeelster van mijn scriptie, maar ook haar chefs: Gerard van den Broek, chef buitenland van het NOS Journaal en Al Anstey, chef van Al Jazeera English.

Door middel van deze interviews ben ik erachter gekomen hoe een redactie werkt, hoe de contacten van de correspondent naar de redactie zijn en andersom, hoe correspondent Step Vaessen te werk gaat. In mijn scriptie zal ook duidelijk worden hoe de kijk op nieuws is van beide nieuwszenders. Wat is nieuwswaardig? Wanneer wordt er aandacht besteed aan Indonesië en in welke mate?

De gegevens die ik heb verkregen door de interviews verwerk ik in verschillende paragrafen in hoofdstuk vier tot een verhaal. Dit doe ik aan de hand van de volgende deelvragen:

- Wat zijn de feitelijke verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?
- Wat zijn de verschillen in nieuwskeuze en berichtgeving tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?
- Wat betekenen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voor de correspondent?
- In hoeverre kunnen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze verklaard worden uit verschillen in werkomstandigheden tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?
- In hoeverre komen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voort uit verschillen in journalistieke beroepsopvatting?
- Wat zijn de technische verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

3.2 Opzet Inhoudsanalyse

Een nieuwsgebeurtenis, een aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra, gecoverd door een journalist, voor twee verschillende nieuwsorganisaties.

Wat is het verschil in aandacht en inhoud van het nieuws over de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Ik begin mijn inhoudsanalyse met een korte omschrijving van de nieuwsgebeurtenis. Vervolgens ga ik de nieuwsitems van beide zenders 'uitkleden'. Woord voor woord schrijf ik op wat er gezegd wordt, welke beelden er gebruikt worden en wat voor mensen er aan het woord komen. De resultaten van deze inhoudsanalyse zijn te vinden in *bijlage 5 (Pagina 45t/m 53)*

Aan de hand van de aandachtspunten geformuleerd door *Koos Nuijten, Sensatie in het Nederlandse televisienieuws 1980-2004, Radboud Universiteit Nijmegen (Pagina 121 t/m 139)* analyseer ik de beelden van beide nieuwsorganisaties. De gegevens verwerk ik vervolgens in een tabel. (*Bijlage 5.3*)

De onderzoeksmethode van Koos Nuijten heeft me geholpen een opzet te maken voor mijn inhoudsanalyse. Ik heb ervoor gekozen om enigszins een eigen draai te geven aan zijn onderzoeksmethode en heb het schema zo vorm gegeven dat het goed aansluit bij de informatie die ik wil verkrijgen. De conclusie van mijn inhoudsanalyse is te lezen in hoofdstuk 5.

Zie *bijlage 2 (blz. 37t/m 39)* onderzoeksmethode inhoudsanalyse.

De items van het NOS Journaal zijn terug te vinden op het internet. Voor de verslaggeving van de aardbeving en de berichtgeving door Al Jazeera English baseer ik me op de woorden van Step Vaessen. De journaals waarin Step Vaessen live verslag doet zijn niet terug te vinden op het internet, alleen de nieuwsitems. Om deze beelden in handen te krijgen, zou ik naar Kuala Lumpur moeten vliegen, waar de beelden liggen opgeslagen. Ik ben echter in de gelukkige omstandigheid dat ik Step Vaessen zelf kan vragen wat ze in die dagen gedaan heeft en wat Al Jazeera English uitgezonden heeft.

3.3 Opzet Participerende observatie

De dood van een voormalige dictator.

Hoe pakt Step Vaessen het ter plaatse aan met de berichtgeving voor het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Tijdens mijn stage in Indonesië heb ik mijn onderzoek afgerond met een participerende observatie. Ik spits me hierin toe op drie weken, van 4 januari tot 28 januari, vanaf het moment waarop ex-president Soeharto in het ziekenhuis belandt tot het moment waarop hij begraven wordt in het familiemausoleum. Hoe werkt Step Vaessen in Indonesië? Hoe is het contact met de redacties van het NOS Journaal en Al Jazeera English? Hoe komt het nieuws bij haar binnen? Hoe maakt ze gebruik van haar netwerk?

Hoofdstuk 4

‘NOS Journaal versus Al Jazeera English’²⁴

Vijf presidenten, verwoestende natuurrampen, terroristische aanslagen, afscheidingsbewegingen, politieke onrust, religieuze conflicten. Correspondent Step Vaessen heeft het allemaal meegemaakt in tien jaar tijd. In bijlage 3 kijkt ze terug op hoe het allemaal is begonnen en hoe bewogen haar leven als journalist in het onvoorspelbare Indonesië verloopt.

Een correspondent: Step Vaessen.

Twee werknemers: het NOS Journaal en Al Jazeera English.

Welke verschillen en overeenkomsten ervaart een correspondent die voor beide werkt?

Drie personen, verschillende spelregels, een vak: buitenlandcorrespondentie.

In gesprek met

Step Vaessen, Indonesiëcorrespondent voor de NOS en Al Jazeera English

Gerard van den Broek, Chef Buitenland bij het NOS Journaal

Al Anstey, Deputy Director News bij Al Jazeera English

²⁴ ‘NOS Journaal versus Al Jazeera English’ staat tussen aanhalingstekens, omdat ik versus hier niet bedoel in de zin van een strijd, maar in de zin van de NOS aan de ene kant en Al Jazeera English aan de andere kant. Ik wil hiermee aangeven dat ik op zoek ga naar de verschillen en overeenkomsten tussen beide zenders.

4.1 Wat zijn de feitelijke verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Voor het NOS Journaal covert alleen Step Vaessen het nieuws in Zuidoost-Azië. Al Jazeera maakt gebruik van verschillende correspondenten in hetzelfde gebied. Voor hen werken o.a. correspondenten in de Filipijnen, Indonesië en een freelancer in Thailand. Dit is dus een van de feitelijke verschillen tussen beide omroepen. In de volgende paragraaf zet ik, om te starten, enkele andere feitelijke verschillen uiteen.

4.1.1 Nieuwszender of journaal

Al Jazeera English is een internationale nieuwszender, het NOS Journaal is een Nederlands journaal.

Vanuit deze constatering is er een aantal feitelijke verschillen te melden:

- Al Jazeera English zendt zeven dagen per week vierentwintig uur per dag, driehonderd-vijf-en-zestig dagen per jaar nieuws uit. Het NOS Journaal streeft ernaar om iedere week 85 nieuwsuitzendingen te maken.
- Al Jazeera English is een Engelstalige nieuwszender. Het NOS Journaal is een Nederlandstalig nieuwsbulletin.
- Het NOS Journaal valt onder de publieke omroep in Nederland, Al Jazeera English is in handen van een rijke sjeik.
- Al Jazeera English maakt televisie voor kijkers over de hele wereld, terwijl het NOS Journaal zich richt op de Nederlandse kijker.
- Al Jazeera English heeft, naast het nieuws, verschillende achtergrondprogramma's, waarin men er naar streeft inzicht in de wereld te geven, zoals 101 East, Everywoman, People & Power en Inside Story. Het NOS Journaal is puur gericht op het nieuws.
- Al Jazeera English streeft ernaar om vooral ook verhalen te vertellen die niemand anders vertelt. Het NOS Journaal heeft deze ambitie niet, zij willen hun kijkers op de hoogte houden van het nieuws.

4.2 Wat zijn de verschillen in nieuwskeuze en berichtgeving tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Iedere dag opnieuw maken een redactie en een correspondent keuzes. Welke verschillen bestaan er in het kiezen van nieuws die het NOS Journaal en Al Jazeera English maken? Wat zijn de verschillen in berichtgeving tussen beide zenders?

4.2.1 Nieuwsinteresse

“Het grote verschil is dat ik, nu ik voor Al Jazeera English werk, veel meer verhalen kan maken.”²⁵

Nu Step Vaessen voor Al Jazeera English werkt, heeft ze een grote redactie in Kuala Lumpur achter haar staan. Een groep redacteuren gaat iedere morgen op zoek naar nieuws in Indonesië. Bij de NOS was dat voor de correspondent heel anders. Van hen hoorde ze dagen of soms zelfs een week helemaal niets. Bij de NOS zit de redactie dan ook op 12 uur vliegen en door het tijdverschil begint die redactie om drie uur 's middags Indonesische tijd pas te werken. Step Vaessen heeft gemerkt, dat de NOS alleen belt als er echt iets heel groots is en dat zij, als zij zelf geen contact opneemt, tijdenlang niets van hen hoort. Bij Al Jazeera English werkt ze dus op een andere manier en heeft ze het een stuk drukker, omdat er iedere dag een redactie op haar wacht die van alles van haar wil.

Step Vaessen is voor het NOS Journaal niet alleen correspondent in Indonesië, ze is correspondent in heel Zuidoost-Azië, waaronder bijvoorbeeld Thailand. Gerard van den Broek vindt wat zich daar op dit moment afspeelt eigenlijk interessanter voor de NOS dan nieuws uit Indonesië, waar het volgens hem momenteel redelijk kalm is.

Uit de gesprekken met Step Vaessen en Al Anstey blijkt dat zij daar een andere mening over hebben. Zij vinden Indonesië wel erg belangrijk en geven aan dat er altijd wel nieuws te melden is. Dat blijkt alleen al uit het feit dat Step Vaessen zo'n beetje iedere dag gebeld wordt door de redactie in Kuala Lumpur met een verzoek voor een item. Iedere week komen er op zijn minst drie verhalen uit Indonesië.

Selectie van nieuws, het bepalen welk nieuws er wordt gepubliceerd, vindt plaats op verschillende niveaus. Filters kunnen de oorspronkelijke informatie vertekenen. Dit geldt voor binnenlands nieuws waar de bronnen geografisch gezien dichtbij zijn, maar zeker voor buitenlands nieuws. De selectieprocedure van buitenlands nieuws is langer, waardoor er dus nog meer vertekening plaats kan vinden, zegt Jaap van Ginniken in zijn boek: *De schepping van de wereld in het nieuws: de 101 vertekeningen die elk 1 procent verschil maken*. Deze vertekening wordt veroorzaakt door verschillende politieke en commerciële factoren. “Wanneer we precies nieuws hebben, hangt af van wat er gebeurt. Kijk als daar een vulkaan op uitbarsten staat, dan kan dat nieuws zijn, maar dat kan ook afvallen wanneer wij hier ander nieuws hebben. Als hier bijvoorbeeld Jan Wolkers sterft, dan gaat die vulkaan eruit. Want dat is dan minder relevant dan Jan Wolkers, die een nationale beroemdheid is, en dood gaat,” zegt van den Broek. “Je moet voor het Nederlandse publiek inzichtelijk maken wat er aan de hand is. Dat wil niet zeggen dat alles wat wij brengen per se iets met Nederland te maken moet hebben. Zo heeft een regeringswissel in Indonesië niets met Nederland te maken, maar kan misschien interessant zijn voor ons, bijvoorbeeld als het gevolgen heeft voor de economie. Het is aan ons om de relevantie voor de kijker duidelijk te maken: waarom moet hij dat weten, waarom vallen wij hem lastig met dit nieuws?”

²⁵ Interview met Step Vaessen (24 oktober 2007)

4.2.2 Verhalen die niet verteld worden

“Het is een beetje de wereld op zijn kop. Er wordt vaak geopend met een verhaal uit Afrika en dan Azië, Latijns-Amerika en daarna een kort stukje Verenigde Staten en Europa. Het zwaartepunt ligt op het zuidelijk halfrond, Azië, Afrika en Midden-Oosten.”²⁶

De missie van Al Jazeera English is verhalen vertellen die door andere nieuwsorganisaties niet verteld worden. De zender besteedt, volgens Al Anstey, aandacht aan gebieden die door andere nieuwszenders vergeten worden, zoals Afrika en Latijns-Amerika.

Step Vaessen vindt het typisch Al Jazeera English om verhalen te ‘vertellen’ die niemand anders vertelt. Zij merkt dat de NOS meer kijkt naar wat er door persbureaus gezegd wordt of wat er in de krant geschreven wordt en dat brengen zij ook. Zij zegt: “Als ik met iets kom wat helemaal nog nergens geweest is, zeggen ze: klopt dat wel, want ik heb het nog helemaal niet gelezen. En dan denk ik: ja, je hebt het nog niet gelezen, omdat nog niemand het gemaakt heeft.”

Gerard van den Broek vindt dat de vergelijking tussen beide zenders niet te maken is, omdat het NOS Journaal toch heel anders opgezet is dan Al Jazeera English. Zij hebben meer tijd en brengen 24 uur per dag nieuws en achtergronden, terwijl het NOS Journaal het, tot grote spijt van Gerard van den Broek, met veel minder tijd moet doen.

Het internationale onderzoeksbureau Media Tenor heeft allerlei aspecten van zowel de eerste tien dagen als de eerste maanden van de berichtgeving op Al Jazeera English geanalyseerd. Het onderzoeksbureau heeft de berichtgeving van Al Jazeera English vergeleken met de berichtgeving op verschillende Arabische en Westerse stations. Daaruit kwam naar voren dat de zender inderdaad een ander, breder perspectief biedt, dan de dominante Engelstalige nieuwszenders en dat het daarmee een verrijking is van het internationale medialandschap.

²⁶ Interview met Al Anstey, deputy director news, Al Jazeera English (28 november 2007)

4.3 Wat betekenen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voor de correspondent?

Een nationaal nieuwsprogramma versus een internationaal nieuwsstation

Een verschillend publiek, een verschillende aanpak.

Hoe ervaart Step Vaessen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze in haar journalistieke werk?

4.3.1 Van de Nederlandse kijker naar de wereldkijker

“Er zitten nu mensen naar mij te kijken in Nigeria, Jordanië, Australië. Mensen op de meest onverwachte momenten en in allerlei gebieden kijken naar Al Jazeera.”²⁷

“Als ik voor het NOS Journaal iets maakte, dacht ik aan mijn moeder in Limburg. Nu heb ik een boer in Somalië voor ogen die ik het verhaal probeer uit te leggen”, zegt Step Vaessen. Zij wil het verhaal simpel houden, omdat tachtig miljoen mensen, verspreid over de hele wereld, naar Al Jazeera English kijken en het nieuws moeten kunnen begrijpen. En dat vergt een andere aanpak van Step Vaessen. Bij de NOS legde ze niet zoveel uit, omdat ze veel informatie als basiskennis aannam. Ze ging er van uit dat de Nederlanders wel zouden weten wat er in Indonesië speelde en er was ook niemand die haar hierin wel eens terugfloot. Bij Al Jazeera English verwachten ze juist wel van haar dat ze alles veel meer verduidelijkt. Ze zegt hierover: “Ik merk dat Al Jazeera een zender is die informatie overbrengt en daar zijn ze heel sterk in. Het is mooi om te zien hoe een verhaal wordt opgebouwd. Ze hebben een scherm in de studio waar meteen het nieuws en de achtergronden op worden uitgelegd en dan komt meestal pas een verhaal. Dan heb je wel al de achtergrond, hoe zit het in dat land, wat zijn de cijfers, enzovoort voordat het verhaal komt. En dat gebeurt zo, omdat in principe de hele wereld, van Zuid-Afrika tot Zuid-Amerika tot in Azië aan toe, dat moet kunnen begrijpen”.

Step Vaessen krijgt nu ook reacties van de Indonesiërs en vindt dat wel aangenaam. Meteen na een verhaal krijgt ze soms een sms van een vriend, van andere journalisten of zelfs van iemand uit het paleis. Ze krijgt nu allerlei opmerkingen, zoals: goed verhaal, of kun je niet meer dit en dat doen.

“Een woordvoerder van president Susilo Bambang Yudhoyono heeft me vaker opgebeld of het de volgende keer wat minder kritisch kan,” zegt Step Vaessen.

Nu de Indonesiërs kunnen zien wat zij maakt, krijgt zij van hen feedback en die kreeg ze natuurlijk niet op haar verhalen voor de NOS.

4.3.2 Vertaalslag voor de kijker

“Een journalist met een Nederlandse visie, met een Nederlandse manier van kijken, die weet wat het Nederlandse publiek verbaast, wat we gek vinden of niet gek, waar we aan gewend zijn.”²⁸

Herbert Gans concludeerde in zijn onderzoek ‘Deciding what’s news’ dat internationaal nieuws vaak vanuit een puur nationaal gezichtspunt wordt gepresenteerd.²⁹ Uit de volgende quote van Gerard van den Broek blijkt dat nieuws uit het buitenland vertaald wordt, zodat het voor de Nederlandse kijker duidelijk is. “We werken bij de NOS met Nederlandse correspondenten, omdat Nederlanders onze verbazing kunnen gebruiken. Een Nederlander kan uit een gebeurtenis halen wat bijzonder is. Die kan uitleggen dat het in Indonesië zus en zo werkt en dat dit anders is dan in Nederland. En natuurlijk zijn er Indonesiërs die prima Nederlands spreken, maar die kunnen nooit goed uitleggen waarom het gek is wat er in hun land gebeurt, omdat zij niet weten wat wij gek vinden. Een Nederlandse correspondent, iemand met een Nederlandse visie, met een Nederlandse

²⁷ Interview met Step Vaessen (24 oktober 2007)

²⁸ Interview met Gerard van den Broek, chef buitenland NOS Journaal (10 oktober 2007)

²⁹ Herbert Gans in van Ginniken, p32.

manier van kijken, die weet wat het Nederlandse publiek verbaast, wat we gek vinden of niet, waar we aan gewend zijn, kan onze verbazing gebruiken.”

Voor de NOS is het noodzakelijk dat een correspondent veel kennis van een gebied heeft, voordat hij daadwerkelijk een correspondentenpost inneemt. Ook is kennis van de taal noodzakelijk, want als je de taal beheerst kun je beter in een land duiken. De buitenlandcorrespondenten onderscheiden zich volgens Stephen Hess, *International News and Foreign Correspondents*³⁰, door het bezit van bepaalde kwaliteiten, zoals kennis van de taal en de cultuur van het land of de regio waar zij geplaatst zijn. Daarnaast hebben zij vaak een goede CV en een brede internationale achtergrond, wat er toe leidt dat de buitenlandcorrespondenten internationaal actief willen zijn en goed weten wat zij willen onderzoeken.

Volgens Gerard van den Broek moet een correspondent, op eigen kracht, alles wat hij ziet en hoort, kunnen vertalen naar het Nederlandse publiek. Een correspondent moet de gebeurtenissen in het gastland kunnen vergelijken met Nederland om ze daarna aan de kijkers over te brengen. Ook moet duidelijk zijn waarom zij dit buitenlandse nieuws voorgeschoteld krijgen, wat de invloed op hen is, op hun dagelijks leven. Dan willen ze dat wel weten en accepteren zij dat.”

Al Anstey vertelt, dat Al Jazeera English werkt met correspondenten van over de hele wereld, zoals bijvoorbeeld Step Vaessen, een Nederlandse correspondent in Indonesië. Maar de nieuwszender werkt ook veel met lokale journalisten, die precies weten wat er in hun land gebeurt en die de geschiedenis kennen. Al Jazeera English heeft bewust gekozen voor die verschillende accenten, omdat het voor hen belangrijk is om een internationale nieuwszender te zijn met ook echt journalisten van over de hele wereld.

Voor het correspondentenbestand van beide zenders zie bijlage 4(pagina 43, 44)

Step Vaessen heeft een neus voor nieuws ontwikkeld en leren inschatten wat wel of niet belangrijk is. Nu ze al tien jaar in Indonesië woont, zou je kunnen denken dat het voor de correspondent steeds moeilijker wordt om de vertaalslag te maken naar de Nederlandse kijker. Om dat te voorkomen houdt ze de ontwikkelingen in Nederland goed in de gaten. Ze voelt aan of een verhaal voor Nederland interessant is of niet. Ze heeft echter ook gemerkt, dat het NOS Journaal soms een verhaal echt wel wil, maar dat ze er niet naar toe gestuurd wordt vanwege andere motieven dan de nieuwswaardigheid.

4.3.3 Money, money, money

Geld speelt een belangrijke rol in nieuws. De NOS is onderdeel van de publieke televisie in Nederland en moet altijd op de centjes letten. Al Jazeera English is in handen van een rijke sjeik met een missie en de nieuwszender heeft geen problemen met geld.

Step Vaessen geeft aan, dat het voor een journalist een droom is om elk gewenst verhaal ook daadwerkelijk te kunnen maken. Nu zij voor Al Jazeera werkt kan ze zo maar zeggen, dat ze ergens naar toe wil om daar een verhaal te gaan maken. Zo heeft ze een paar maanden geleden de gouverneur van Pappua gevolgd, die nu door Time magazine uitgekozen is tot ‘environment man of the year’. “De redactie in Kuala Lumpur zegt dan tegen me: waarom ga je er niet gewoon heen om hem te interviewen?” zegt Step Vaessen. Ze begrijpt dat het niet helemaal eerlijk is om de vergelijking met de NOS te maken, omdat Al Jazeera English nu eenmaal meer geld heeft. “Maar ik bekijk het natuurlijk vanuit een journalistiek oogpunt en het is toch jammer dat geld zo’n belangrijke rol speelt, dat je verhalen gewoon niet kunt maken omdat er geen geld is. Dan krijg je ook heel rare afwegingen, dat verhalen niet gemaakt worden omdat er geen geld is.” Zo heeft ze

³⁰ Hess Stephen, *International News and Foreign Correspondents* (Brookings Institution, Washington 1996) 57-59

voor Al Jazeera English een reportage gemaakt in West-Timor over de honger daar, maar ze beseft dat zo'n verhaal in Nederland gewoon niet onder de aandacht komt, omdat de NOS er geen geld voor heeft. Daarom is ze zo blij dat er zoiets bestaat als Al Jazeera English mét geld, zodat dit soort verhalen dus wel gemaakt kunnen worden.

Ze zegt verder, dat het NOS Journaal, toen zij er nog maar net werkte, heel veel verhalen van haar heeft afgenomen, vooral ook omdat er heel veel gebeurde in Indonesië. Pas na verloop van tijd werden de budgetten steeds krappere en werd het steeds moeilijker om een verhaal te verkopen. Bij de NOS krijgt Step Vaessen altijd eerst de vraag: hoe ver is het en hoe duur is het om er naartoe te reizen? Bij Al Jazeera English hebben ze haar nog nooit gevraagd hoeveel een reis naar een bepaalde plek kost. Als er een verhaal is, dan kan ze dat, zonder overleg over het kostenplaatje, gewoon gaan maken. Ze beseft echter ook wel dat dit een luxe situatie is, vergeleken met de internationale media, want zelfs bij de BBC en CNN hebben ze problemen om genoeg geld voor verhalen vrij te maken.

Gerard van den Broek merkt op, dat buitenlandcorrespondentie op dit moment nog erg belangrijk wordt gevonden, maar hij weet niet of dit in de toekomst ook zo zal zijn. Hij ziet dat, bij veel kranten, de correspondenten als eerste aan de beurt zijn wanneer er bezuinigd moet worden. Step Vaessen constateert, dat ze bij Al Jazeera niet op buitenlandcorrespondenten hoeven te bezuinigen. De Sjeik is rijk, er zit een hoop olie in Qatar en daar heeft hij zijn geld mee verdiend. Zij heeft hem nog nooit ontmoet, maar weet dat het zijn droom is om een internationale nieuwszender op te bouwen en daar steekt hij veel geld in. Uiteindelijk lijkt het goed te werken, want de uitzendingen worden goed bekeken en de nieuwszender is goed ontvangen door het publiek.³¹

³¹ Onderzoeksbureau Media Tenor.

4.4 In hoeverre kunnen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze verklaard worden uit verschillen in werkomstandigheden tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Twee verschillende redacties; in hoeverre verschillen de werkomstandigheden tussen beide nieuwsorganisaties?

4.4.1 Invloed redactie

“Correspondenten zijn aangesteld omdat ze de oren en ogen horen te zijn van de nieuwsorganisatie.”³²

In paragraaf 2.1. citeer ik Coser, Kadushin en Powell, die aangeven dat de eerste gatekeepers binnen de nieuwsorganisatie de journalisten, redacteurs en buitenlandcorrespondenten zijn. Deze gatekeepers beslissen van welke bronnen zij gebruik maken voor hun verhaal, wat zij nieuwswaardig vinden en van welke kant een onderwerp belicht wordt. Vervolgens vindt er overleg plaats binnen de nieuwsorganisatie. Zo functioneert bij het NOS Journaal en bij Al Jazeera English de chef buitenland als volgende gatekeeper. Deze doet een voorstel aan de hoofdredacteur, de derde gatekeeper, die uiteindelijk de beslissing neemt welke items op televisie komen.

Step Vaessen zegt, dat ze zelf bepaalt hoe ze een verhaal maakt en dat de redactie daar weinig invloed op heeft, of het nu voor de NOS of voor Al Jazeera is. Wel wordt er altijd overleg gepleegd met de redactie over het onderwerp. Ook kijkt Al Jazeera English altijd naar het script voordat Step Vaessen de voice-overs inspreekt.

Gerard van den Broek vertelt, hoe een en ander in zijn werk gaat als Step Vaessen een onderwerpvoorstel heeft. Ze belt dan met de coördinator, die dat verder bespreekt met de eindredactie, met de hoofdredactie en met producers. Wordt het onderwerp aangenomen, dan gaat de correspondent aan de slag. Is er hulp bij nodig van een redacteur in Hilversum, dan zorgt de coördinator dat dit gebeurt. Soms wordt er vrij vlot gezegd: ja doe maar, is prima, maar het kan ook zijn dat erover wordt gepraat en dat een voorstel wordt aangepast, maar in overleg komen ze tot een onderwerp.

“Correspondenten zijn aangesteld omdat ze de oren en ogen horen te zijn van de nieuwsorganisatie, maar daarmee ook van Nederland. Ze moeten, in eerste instantie, het nieuws volgen en alarm slaan als er iets aan de hand is,” zegt Gerard van den Broek. Correspondenten komen vervolgens zelf bij de redactie in Hilversum uit met suggesties, tips of voorstellen voor verhalen. *“Of, als er heel groot nieuws is, laten we de alarmbellen rinkelen: wij moeten dit nu gaan doen, om het vervolgens zelf te gaan produceren.”*

De invulling van het nieuws en ook de achtergrond, de duiding ervan, wordt van de correspondenten verwacht. Correspondenten sturen onderwerpen door en op de redactie worden deze klaar gemaakt voor uitzending met bijvoorbeeld ondertitels of taaltitels en dan wordt er uitgezonden. Dit geldt voor zowel het NOS Journaal als voor Al Jazeera English.

Het grootste deel doet de buitenlandcorrespondent zelf, want zij weet hoe ze het aan moet pakken en heeft de connecties. Gerard van den Broek: *“Het komt ook wel eens voor dat er gebeld wordt vanuit Hilversum. Dit gaat dan vaak over agendaonderwerpen. De vraag is dan: wat ga je met dat onderwerp doen?”*

Op de redactie van het NOS Journaal zitten mensen continue op de telex te kijken en als er acuut iets gebeurt, weten zij dat vaak eerder dan een correspondent ter plaatse. Een correspondent kan bijvoorbeeld op reportage zijn en wordt dan meteen opgebeld door de redactie van het NOS Journaal.

³² Interview met Gerard van den Broek, chef buitenland, NOS Journaal (10 oktober 2007)

4.5 In hoeverre komen de verschillen in berichtgeving en nieuwskeuze voort uit verschillen in journalistieke beroepsopvatting?

Twee verschillende journalistieke organisaties met hun eigen journalistieke beroepsopvattingen. Op welke manier uiten de verschillen in beroepsopvatting zich in de nieuwskeuze en berichtgeving?

4.5.1 Rekensom

“Er moeten toch wel honderd doden in Indonesië zijn gevallen voordat het interessant is voor de Nederlandse kijkers.”³³

Step Vaessen vindt het ook een beetje cynisch, maar ze weet dat er in Nederland altijd een soort van rekensom wordt gemaakt: het aantal doden gedeeld door de afstand tot Nederland. “Als er in Indonesië tien doden vallen is dat voor Nederland geen nieuws, als er in Duitsland tien doden vallen wel. Zeventig doden in Indonesië kan voor de NOS weinig nieuws opleveren,” zegt Step Vaessen. Bij Al Jazeera daarentegen is één dode bij wijze van spreken al nieuws. Volgens haar rukt Al Jazeera English veel sneller uit, zonder na te denken: er zijn tien of twintig doden gevallen, is dat wel genoeg om aandacht aan te besteden?

De nieuws waarde van een bericht speelt een belangrijke rol bij de keuze in het selectieproces zegt Servaes in zijn boek: *De nieuwsmakers: informatie in de media*. Twee factoren zijn bij het bepalen van de nieuws waarde van belang: actualiteit en de betekenis van een gebeurtenis.³⁴ De gebeurtenis moet recentelijk hebben plaats gevonden in temporele, maar ook in geografische of psychologische nabijheid. Hoe sneller en hoe dichterbij, des te beter.

Al Anstey geeft aan dat ze bij Al Jazeera English niet lang nadenken; als er een ramp is gaan ze. Gerard van den Broek zegt: “Iedereen heeft er een andere naam voor, noem het een rekensom, maar bij de NOS komt het erop neer dat het ongeluk op de hoek belangrijker wordt gevonden dan een ongeluk in bijvoorbeeld Zuidoost Azië waar 1000 mensen bij omkomen. Een ongeluk met tien mensen in Nederland is belangrijker dan een ongeluk met 1000 mensen in de rest van de wereld, in Indonesië bijvoorbeeld.”

Step Vaessen vindt het goed om een aantal verhalen over rampen te maken, maar wil ook wat anders. Zij wil bijvoorbeeld ook verhalen kunnen maken over de islamisering van Indonesië, over armoede en over verschil tussen arm en rijk. Ze weet dat ze chargeert als ze zegt, dat er voor de NOS altijd wel doden moesten vallen om nieuws te zijn. In de eerste jaren kon ze ook wel heel mooie features maken, die niet per se met geweld te maken hadden.

Bij Al Jazeera kan ze in principe elk verhaal wel maken, dus dat geeft veel meer mogelijkheden. Het probleem is, volgens haar, ook dat Indonesië de laatste jaren heel vaak geteisterd is door rampen en er daardoor veel over rampen verhaald is. “Die zijn dan wel vaak heel lokaal en toch krijgen mensen daardoor een heel ellendig beeld van Indonesië”, zegt Step Vaessen. Als voorbeeld noemt ze de tsunami, die heel groot was, maar in principe maar een klein deel van Indonesië trof.

4.5.2 Moslims, Jihaad, Osama Bin Laden

Wie aan Al Jazeera denkt, denkt vaak ook aan de videoboodschappen van Bin Laden.

Al Anstey ziet bij Al Jazeera English veel meer andere dingen die veel interessanter zijn en die niet gaan over islamfanaten. Hij vindt het geschetste beeld overtrokken en weinig zeggend.

³³ Interview met Step Vaessen (24 oktober 2007)

³⁴ Servaes, p32.

Ook Step Vaessen vindt, dat de boodschappen van Osama bin Laden weinig met haar werkgever te maken hebben. Als zij naar Al Jazeera kijkt, ziet ze geen boodschappen van Osama bin Laden. Voor Step Vaessen is Al Jazeera English een objectieve nieuwszender, die heel erg aan de weg timmert om echt een alternatief te vormen voor CNN en de BBC. "De zender brengt zeker geen islamitisch nieuws, heeft geen religieus karakter, maar zorgt voor objectief nieuws." Zij vindt, dat er tot nu toe aardige successen worden geboekt, want als zij mensen om zich heen spreekt, dan zijn ze er toch wel heel enthousiast over. Althans de mensen die ook daadwerkelijk kijken en zich niet laten beïnvloeden door de vooroordelen die er bestaan. Toen Step Vaessen op Bali was om een verhaal te maken over de bomaanslag van vijf jaar geleden, sprak ze daar met een islamitische man, een belangrijk religieus figuur, die mensen had gered na die aanslag. Hij had een uitgesproken idee over Al Jazeera: dat zijn allemaal fanatiekelingen. "Dus hij had er al meteen een hekel aan, maar hij had natuurlijk die bom ook meegemaakt. Toen hij toch een keer naar Al Jazeera English keek, kwam hij erachter dat zijn vooroordeel helemaal niet klopte en nu kijkt hij elke dag." Step Vaessen hoort van veel mensen dat ze nu eerder naar Al Jazeera kijken dan naar CNN of BBC. Zij weet dat de zender een omslag heeft bereikt, door het vertrouwen van de kijker te winnen. "Mensen zien dat het beeld, dat in het westen van Al Jazeera English bestaat, nergens op slaat."

Step Vaessen noemt Indonesië een heel religieus land. Niet alleen de Islamieten, maar ook de Hindoes en de Christenen zijn erg fanatiek. Ze zal niet snel zeggen dat ze niet gelovig is, want niet geloven is in Indonesië erger dan een ander geloof te hebben. "Dan ben je een communist en dat is wel ongeveer het ergste wat mensen hier kunnen zijn."

Indonesië heeft het grootste aantal Islamitische inwoners ter wereld. Het land heeft een tijdje op een kruispunt gestaan: radicaler worden of terug gaan naar een maatschappij waar religie en politiek niet worden vermengd. Volgens Step Vaessen is er een groeiende beweging van mensen die wel religieus zijn, maar niet willen dat geloof hun leven domineert. De Indonesische aanpak van moslimextremisten lijkt uniek in de wereld. Er wordt geprobeerd om de ideologie van de extremisten aan te pakken. De politie gaat naar moskeeën en scholen om duidelijk te maken dat het voeren van een heilige oorlog volgens hen niet de goede islam is. Uit onderzoeken blijkt ook dat mensen weinig behoefte hebben aan een Sharia of een politieke islam. Er is echter ook een groep radicalen, die zegt: we willen van Indonesië een islamitische staat maken. Die mensen willen de islamitische wetgeving invoeren. Een groot deel van de bevolking ziet dat absoluut niet zitten en dat is eigenlijk altijd de zwijgende meerderheid geweest. Maar die strijd wordt nu merkbaar in de openbaarheid gevoerd en die zwijgende meerderheid laat zich niet meer het zwijgen opleggen. Mensen zien in dat ze nu echt iets moeten doen en dat ze het niet allemaal over zich heen moeten laten komen. Onder het mom van geloof werd er heel veel doodgezwegen. "Maar nu zijn er mensen die denken: wij leven wel in een land waar islamitische wetten heersen, waarbij een vrouw bijvoorbeeld niet meer over straat mag op een bepaald tijdstip. En dan zeggen ze: stop, daar willen we iets tegen doen," aldus Step Vaessen. "Ik zie dat de gematigde beweging zich meer gaan roeren."

4.6 Wat zijn de technische verschillen tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Nu ze voor Al Jazeera English werkt, heeft Step Vaessen een kantoor tot haar beschikking in het centrum van Jakarta, terwijl ze voorheen werkte vanuit haar eigen huis. Maar er is ook het een en ander veranderd in de manier waarop het nieuws technisch tot stand komt.

4.6.1 Van eigen cameravrouw naar cameraman

“Als camjournalist maak je op een heel andere manier verhalen.”³⁵

Niet alleen de verhalen zijn anders, ook de manier van nieuws maken is anders.

Voor de NOS werkte Step Vaessen lange tijd als camjournalist, wat inhoudt dat ze naast interviews ook zelf haar camerawerk deed.

Step Vaessen geeft aan, dat ze als camjournalist op een heel andere manier verhalen maakte. Ze kon op een intiemere manier werken, sneller het vertrouwen van de personen die ze sprak winnen, want een grote camera wil mensen nog wel eens afschrikken.

Gerard van den Boek vindt het heel knap dat Step Vaessen jarenlang haar eigen cameravrouw is geweest voor de NOS en met een kleine camera zelf haar items draaide. Hij weet dat dit een extra belasting is, omdat ze behalve over de journalistiek ook over de techniek moest nadenken. Hij vindt dat ze dit enorm goed gedaan heeft. “Haar neus voor verhalen is geweldig, ze weet heel goed te kiezen wat voor de NOS interessant is.” Volgens Gerard van den Broek gebruikt ze de ‘oren’ en ‘ogen’ functie erg goed voor de NOS. “Ze kan heel duidelijk uitleggen, in kruisgesprekken, hoe de dingen zijn, hoe iets verloopt, waarom het zo is en waarom de dingen gebeuren.”

Nu ze voor Al Jazeera English werkt, heeft Step Vaessen een cameraman tot haar beschikking. Ze hoeft dus niet meer zelf met een camera op pad, maar mist het soms wel om zelf het camerawerk te doen. Zij had zich een echte ‘Step Vaessen manier’ van een item maken eigen gemaakt en met een cameraman gebeurt het toch op een andere manier.

4.6.2 Piece to camera³⁶

“Het is een jeugdjournaalachtige manier van je kijker toespreken.”³⁷

In ‘De wereld draait door’ wordt Step Vaessen door ‘tafeldame’ Sophie Hilbrandt aangesproken op de manier die Al Jazeera English gebruikt om de kijker toe te spreken. Hilbrandt heeft een uitgesproken mening over de manier waarop Step Vaessen voor Al Jazeera English een piece to camera uitvoert. Zij vindt het allemaal heel simpel uitgelegd, stoort zich aan het loopje en vindt de manier waarop het wordt gebracht een beetje lijken op het jeugdjournaal.

Step Vaessen zegt hierover, dat ze voor het NOS Journaal altijd heel statisch stond te vertellen over wat er gebeurde in Indonesië. Bij Al Jazeera English neemt ze de kijker als het ware bij de hand, moet ze echt laten zien wat ze doet, dingen aanwijzen. Het is een veel lossere manier om een ‘piece to camera’ uit te voeren en het is een heel andere stijl dan mensen in Nederland gewend zijn.

Gerard van den Broek noemt het een standaardregel, dat de informatie moet overkomen en dat kan op allerlei manieren. Er is geen regel van: er mag maar een standupper inzitten, of er mag geen

³⁵ Interview Step Vaessen (24 oktober 2007)

³⁶ ‘Piece to camera’: De correspondent geeft in de camera, in een paar zinnen, een toelichting bij het verhaal. Ze kan dit op verschillende manieren doen, bijvoorbeeld lopend, stilstaand, hurkend.

³⁷ Sophie Hilbrandt in ‘De Wereld draait door’, 04-04-07 in gesprek met Step Vaessen

standupper inzitten. Volgens hem zijn zulke regels er niet, maar moet alles in dienst staan van een groter doel en dat is dat de informatie goed overkomt.

Samenvattend:

Er zijn dus feitelijke verschillen tussen de nieuwsorganisaties. Zo is Al Jazeera English een internationale nieuwszender, terwijl het NOS Journaal nationaal 'opereert'. Verder is er ook een verschil in kijker en zendtijd.

Wat verder opvalt is, dat Step Vaessen voor Al Jazeera English veel meer verhalen kan maken dan voor het NOS Journaal, waarbij voor Al Jazeera English elk verhaal interessant lijkt ongeacht het aantal slachtoffers.

Verder neemt Al Jazeera English iedere dag contact met haar correspondent op, terwijl het NOS Journaal soms een aantal weken niets van zich laat horen.

Op technisch gebied is er vooral een verschil in de manier waarop Step Vaessen een 'piece to camera' uitvoert.

Tot slot is Step Vaessen bij beide zenders zelf verantwoordelijk voor de inhoud.

Hoofdstuk 5

Inhoudsanalyse

Een nieuwsgebeurtenis, een aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra, gecoverd door een journalist, Step Vaessen, voor twee verschillende nieuwszenders, het NOS Journaal en Al Jazeera English.

Wat is het verschil in aandacht en inhoud van het nieuws over de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Aardbeving Sumatra

In september 2007 werd het westen van het Indonesische eiland Sumatra opgeschrikt door een zware aardbeving met een kracht van 8,4 op de schaal van Richter. Het epicentrum lag op ongeveer 130 kilometer van Bengkulu. De beving leek vooral in en rond Bengkulu op Zuid-Sumatra slachtoffers te hebben gemaakt.

*Het natuurgeweld leidde direct tot een reeks van internationale waarschuwingen voor tsunami's in het gebied van de Indische Oceaan. Er was paniek en er werd gevreesd voor een herhaling van de ramp op tweede kerstdag 2004. Toen leidde een beving voor de kust van Sumatra tot een van de grootste en dodelijkste natuurrampen in de moderne geschiedenis. Achteraf blijken de reeks aardbevingen, die op die woensdag (12 september) en donderdag (13 september) in 2007 het Indonesische eiland Sumatra troffen, minder verwoestend te zijn dan aanvankelijk werd gevreesd. Honderden huizen zijn beschadigd, maar de totale schade en het aantal slachtoffers lijken mee te vallen.*³⁸

Ik heb de verschillen en de overeenkomsten in de berichtgeving van de aardbeving op Sumatra op 13 september 2007 en de bevingen en de naschokken die volgden in de twee dagen daarna, in kaart gebracht. Hoe berichtten het NOS Journaal en Al Jazeera English over een en dezelfde gebeurtenis? Hoe maken zij gebruik van hun correspondent: Step Vaessen? De resultaten van mijn inhoudsanalyse heb ik gebruikt bij mijn conclusies en zijn verder uitgebreid terug te vinden in *bijlage 5 (pagina 45 t/m 53)*. Hierna geef ik in het kort aan welke informatie ik via mijn inhoudsanalyse verkregen heb.

Hoewel correspondent Step Vaessen voor beide omroepen bericht over deze nieuwsgebeurtenis, maken Al Jazeera English en het NOS Journaal op een heel andere manier gebruik van hun correspondent. Waar het NOS Journaal een kort telefoongesprek met de correspondent voert over de situatie in het getroffen gebied en daarvan gebruik maakt in de berichtgeving van de eerste dag, stuurt Al Jazeera English Step Vaessen naar het getroffen gebied voor het maken van live reportages.

Beide omroepen maken in eerste instantie gebruik van beelden van de Indonesische televisiezenders en persbureaus. Een verschil is wel dat de NOS alleen maar gebruik maakt van deze beelden en dat Al Jazeera English ook gebruik maakt van eigen beelden. Na een dag is bij het NOS Journaal de aandacht voor de aardbeving verslapt, terwijl Al Jazeera English er drie dagen over blijft berichten. Dit is te verklaren vanuit het verschil in nieuwsinteresse en nieuwskeuze van beide zenders. Nieuws uit eigen land 'verdringt' de aardbeving in Sumatra, de NOS vindt het belangrijk het Nederlandse publiek hierover te informeren kiest ervoor om hier aandacht aan te besteden.

Het grootste verschil is de mate waarin beide nieuwszenders aandacht besteden aan de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra. In de eerste drie journaals is de berichtgeving over de aardbeving de opening van het NOS Journaal. In de journaals die volgen is de berichtgeving over de aardbeving verschoven naar het kopje buitenlandsnieuws. Op dertien september wordt het nieuws over de aardbeving overschaduwd door ander belangrijk nieuws in Nederland. Zoals de breuk van Rita met de VVD en de blauwtongziekte. Wel wordt er kort aandacht besteedt aan nieuwe aardbevingen in Indonesië, ditmaal ligt het epicentrum ten noorden van het eiland Sulawesi. Op 13

³⁸ Nieuwspagina's

september wordt in drie zinnen in het zes uur journaal de laatste aandacht besteed aan de aardbeving in Indonesië. In de eerste uitzendingen na de aardbeving is het onderwerp 'Breaking News' bij Al Jazeera English. Step Vaessen geeft live via de telefoon een update van de gebeurtenissen in Sumatra. Ondanks dat de schade mee blijkt te vallen wordt correspondent Step Vaessen op 13 september naar het getroffen gebied gestuurd. Ze doet live-verslag vanuit het getroffen gebied, dit uit zich in live-gesprekken en live-interviews. Al Jazeera English besteedt veel aandacht aan de aardbeving en zendt op 14 september een item uit over het getroffen gebied. De nadruk ligt op de kwetsbaarheid van dit gebied voor natuurrampen. In de loop van 14 september verschuift het nieuws over de aardbeving steeds meer naar de achtergrond.

Hoofdstuk 6

Participerende observatie

Sumatra, Java, Sulawesi, Bali, Flores, Kalimantan en 13.771 andere, minder bekende, eilanden vormen samen Indonesië. Vanuit de metropool Jakarta doet Step Vaessen verslag over deze uitgebreide, interessante archipel.

Hoe pakt Step Vaessen het ter plaatse aan met de berichtgeving voor het NOS Journaal en Al Jazeera English?

Een zieke oud-dictator, een staatsbegrafenis, liegende piloten, uitgestelde executies, overstromingen, vogelpestslachtoffers, aardbevingen, in het onvoorspelbare Indonesië kan het allemaal binnen drie weken gebeuren.

Ik heb Step Vaessen drie weken gevolgd in haar rol als buitenlandcorrespondent voor Al Jazeera English en het NOS Journaal. Gedurende die periode heb ik gekeken naar de manier waarop zij voor Al Jazeera English verslag doet en op welke momenten en met welk doel het NOS Journaal contact met haar opneemt. Een uitgebreid verslag van mijn participerende observatie is te vinden in *bijlage 6 (pagina 54 t/m 58)*.

Van vier januari tot achtentwintig januari staat de berichtgeving van Step Vaessen voornamelijk in het teken van het ziektebed van oud-dictator Soeharto. Tot aan zijn dood op zevenentwintig januari houdt Soeharto de journalisten, waaronder Step Vaessen, in zijn greep. Vaessen bericht niet alleen over zijn gezondheid, maar ook over de misdaden die hij begaan heeft tijdens zijn 32-jarige regime.

In de drie weken waarin ik Step Vaessen gevolgd heb, is mij duidelijk geworden dat Indonesië een land is vol verhalen. Verhalen die Al Jazeera English maar wat graag afneemt. Iedere morgen is er contact met de Azië-redactie in Kuala Lumpur. In overleg wordt er besloten wat er die dag aan nieuws uit Indonesië komt. Het NOS Journaal daarentegen neemt slechts sporadisch contact op met hun Indonesiëcorrespondent. Dit gebeurt wel meteen, als er iets heel belangrijks gebeurt, bijvoorbeeld de dood van oud-dictator Soeharto. Nu Step Vaessen ook voor Al Jazeera English werkt, maakt ze nog maar weinig volledige items over gebeurtenissen in Indonesië en Zuidoost-Azië. De NOS gebruikt haar nu voornamelijk voor 'situatie-uitleggende' telefoongesprekken.

Hoofdstuk 7

Conclusie

In dit hoofdstuk zet ik tot slot alles nog eens op een rij om de vraag te beantwoorden:

Twee verschillende nieuwsorganisaties, een correspondent: Step Vaessen. Hoe bericht zij, voor het NOS Journaal en Al Jazeera English, over een land: Indonesië?

Zoals gezegd in hoofdstuk 4 bestaat er een aantal feitelijke verschillen tussen beide zenders, zoals:

- een internationale nieuwszender tegenover een Nederlands journaal.
- televisie voor kijkers over de hele wereld tegenover het zich richten op de Nederlandse kijker.
- zeven dagen per week vierentwintig uur per dag, het hele jaar door nieuws uitzenden tegenover 85 nieuwsuitzendingen per week.
- het al dan niet uitzenden van achtergrondprogramma's.

Inmiddels kan ik hier enkele verschillen aan toevoegen:

- Voor het NOS Journaal doet Step Vaessen in haar eentje verslag over geheel Zuidoost-Azië, terwijl Al Jazeera English gebruik maakt van meerdere correspondenten in hetzelfde gebied.
- Het NOS Journaal valt onder de publieke omroep in Nederland, in Al Jazeera English wordt geld 'gepompt' door een rijke sjeik.

Verschillen te over, dus, maar er is meer de moeite van het vermelden waard.

De afgelopen maanden heb ik veel nagedacht over de journalistiek en dan vooral ook over het aspect 'selectiviteit'. Het is toch raar dat 'de waan van de dag' of het gebrek aan tijd of achtergrondinformatie bij een journalist beslissend kunnen zijn over het wel of niet of juist 'matig' uitzenden van nieuwsfeiten. Uiteraard is uitleggen wat er in een land aan de andere kant van de wereld gebeurt, bijna onmogelijk in 2 minuten, maar het kan wel, zoals Theo van Steggen beschrijft in hoofdstuk 2.4.: *"Zij vertelt ons met verwaarde haren op de plek des onheils met heldere stem hoe de situatie is. Ook al zijn de bulletins kort, vaak niet langer dan enkele minuten, ze maken indruk."* Ik vind het erg knap dat Step Vaessen erin slaagt om een complexe situatie voor de kijker duidelijk uit te leggen en Al Jazeera English vraagt dat ook met nadruk van haar.

Ik geef het aan in paragraaf 2.1.: Televisiekijkers vormen zich, mede door wat ze in het nieuws zien, een beeld van een land of cultuur. Dat beeld wordt beïnvloed door de berichtgeving van de buitenlandcorrespondenten, onze uitkijkposten in de wereld, de ogen waarmee wij naar buitenlands nieuws kijken. Mede door de berichtgeving van Step Vaessen over Indonesië ben ik geïnteresseerd geraakt in de archipel.

In paragraaf 2.1. stel ik ook de vraag: Houdt het nieuwsbulletin de kijker daadwerkelijk een eerlijke spiegel voor? In diezelfde paragraaf haal ik Walter Lippmann aan, die zegt dat nieuws, tegen de tijd dat het de lezer bereikt, het product is van een groot aantal selecties. Het nieuws houdt de lezer geen spiegel van de werkelijkheid voor, maar is een proces van keuzes door verschillende mensen.

Na twee maanden in Indonesië, merk ik dat het beeld dat ik van dit land had, zo anders is dan de werkelijkheid. Er gebeurt zoveel, maar ik realiseer me ook dat het onmogelijk is om over alles te berichten. Dergelijke hoge verwachtingen zijn ook niet reëel.

Step Vaessen vertelde me in dat kader, dat ze bij het NOS Journaal de uitspraak hebben: 'door een rietje kijken'. Je kunt maar een klein stukje laten zien van een wereld, waarin iedere dag zoveel nieuwswaardige dingen gebeuren. Een conclusie moet dus zijn: een compleet beeld bestaat niet, want het is onmogelijk om tot in detail aan te geven wat zich iedere dag in alle landen ter wereld afspeelt.

Volgens Step Vaessen is het wel belangrijk dat je als journalist en nieuwsorganisatie de ambitie hebt om ook verhalen te vertellen die anders niet verteld worden. Het is erg belangrijk om te weten wat er in de wereld gebeurt, voor de ontwikkeling van mensen en relaties, voor de bewustwording van andere volkeren en culturen. *“Ik probeer het wereldbeeld van mensen enigszins te verrijken, ik probeer mijn kijkers bewust te maken wat er in de wereld gebeurt en ik probeer begrip te kweken”*, zegt Vaessen.

Zowel Galtung en Rugge als Jaap van Ginniken geven aan, dat journalisten om verschillende redenen nooit objectief kunnen zijn en in zekere mate gekleurd nieuws leveren. Step Vaessen geeft toe, dat je als journalist nooit honderd procent objectief kunt zijn. Ook zij maakt een selectie uit nieuwsgebeurtenissen. In de gatekeeper-theorie zegt Pamela Shoemaker dat het nieuws o.a. wordt beïnvloed door de persoonlijke achtergrond van een correspondent en dat binnen een organisatie gatekeepers zorgen voor selectie. Step Vaessen vult hierop aan: *“Ik probeer de selectie altijd zo te maken dat de kijker een afspiegeling krijgt van Indonesië. Het nieuws dat ik breng moet een realistisch beeld van het land schetsen.”* Maar het is toch gekleurd door de

Step Vaessen: *“Inhoudelijk verschillen de verhalen niet zoveel, ik bepaal zelf hoe ik een verhaal maak. Dat heb ik voor de NOS gedaan en dat doe ik nu ook voor Al Jazeera, daar heeft de redactie weinig invloed op.”* Maar zegt ze ook: *“In Maleisië gaan de redacteuren ’s morgens heel vroeg in de weer en laten mij vervolgens weten wat ik die dag moet gaan doen.”* Iedere dag opnieuw wordt er iets van Step Vaessen verwacht. Er is een groot verschil in nieuwskeuze en nieuwsinteresse. Nu ze voor Al Jazeera English werkt kan de correspondent veel meer verhalen maken. Dat is anders bij de NOS, waar ze eigenlijk alleen iets kan maken als er echt iets heel groots is. Step Vaessen geeft ook aan dat ze voor het NOS Journaal en de Nederlandse kijker meer nieuwswaardige verhalen zou kunnen maken. Gerard van den Broek zegt hierover: *“Correspondenten zijn onze ogen en oren”*. Maar voor mijn gevoel zou Step Vaessen haar ogen en oren veel vaker kunnen gebruiken. De correspondentie beaamt dit: *“Bij Al Jazeera kan ik veel meer laten zien en horen. Het is nogal een verschil of je 2 à 3 verhalen per week kunt maken of 2 à 3 verhalen per maand.”*

Wat tegen mijn journalistieke principes indruist, is dat nieuws pas echt nieuws wordt als er geld voor is. Ik had nooit eerder zo over de journalistiek nagedacht. Het is mijns inziens vreselijk jammer en ook onterecht dat geld een belemmering is in de journalistiek. Een verhaal kan in haar ogen nog wel zo belangrijk zijn, als Step Vaessen er geen geld voor krijgt om het te maken, wordt het een illusie. *“Ik snap ook wel dat het niet helemaal eerlijk is om Al Jazeera met de NOS te vergelijken. Al Jazeera heeft meer geld dan de NOS en daar kan de NOS ook niets aan doen. Maar ik bekijk het natuurlijk vanuit een journalistiek oogpunt en het is toch jammer dat geld zo’n belangrijke rol speelt, dat je verhalen gewoon niet kunt maken omdat er geen geld is. Als verhalen niet gemaakt worden omdat er geen geld is, dan krijg je ook heel rare afwegingen”*, vertelt Step Vaessen hierover. Conclusie is dus, dat de nieuwswaardigheid ondergeschikt is aan het beschikbaar zijn van de benodigde financiële middelen.

Ik heb inmiddels ook sterk de indruk dat veel journalisten achter elkaar aan ‘hobbelen’. Wanneer horen we exclusieve verhalen, wanneer horen we verhalen die nergens anders verteld worden?

Step Vaessen: *“Het is typisch Al Jazeera om het verhaal te vertellen dat niemand anders vertelt. De NOS kijkt meer naar wat er door persbureaus gezegd wordt of wat er in de krant geschreven wordt en dat brengen zij ook. Als ik met iets kom wat helemaal nog nergens is uitgezonden, zeggen ze: klopt dat wel, want ik heb het nog helemaal niet gezien. En dan denk ik: ja, je hebt het nog niet gezien, omdat nog niemand het gemaakt heeft.”*

Een conclusie is dus, dat bij Al Jazeera English verhalen worden verteld die door andere nieuwsorganisaties niet verteld worden, uit gebieden die door andere nieuwszenders vergeten worden.

Ik vind het ontluisterend dat het NOS Journaal een ‘rekenom’ maakt om te bepalen of een gebeurtenis daadwerkelijk nieuwswaardig is. Gerard van de Broek: *“Iedereen heeft er een andere naam voor, noem het een rekenom, maar bij de NOS komt het erop neer, dat het ongeluk op de hoek belangrijker wordt gevonden dan een ongeluk in bijvoorbeeld Indonesië.”* Een afweging waarbij het gaat om mensenlevens.

Dit wordt verder duidelijk in hoofdstuk 5, de inhoudsanalyse. Zodra er een ramp gebeurt in Indonesië hangt het NOS Journaal aan de telefoon. Als uiteindelijk het aantal slachtoffers en de schade in het getroffen gebied blijkt mee te vallen, wordt er afgehaakt. Zouden er niet genoeg doden gevallen zijn volgens de rekensom die het NOS Journaal maakt? Al Jazeera English stuurde Step Vaessen nog wel naar Sumatra toe. *“De NOS vond dat kennelijk niet interessant genoeg meer, voor hen heb ik naast een telefoongesprek niet meer bericht over de aardbeving.”* Al Jazeera English daarentegen heeft ook de dagen daarna nog veel aandacht besteed aan de aardbeving. De voornaamste conclusie uit de inhoudsanalyse is, dat het NOS Journaal beduidend minder gebruik maakt van correspondent Step Vaessen dan Al Jazeera English. Ze maakt, nu ze voor Al Jazeera English werkt, weinig volledige items meer over gebeurtenissen in Indonesië en Zuidoost-Azië. De NOS gebruikt haar vooral voor een ‘situatie-uitleggend’ telefoongesprek. Dit blijkt ook uit de participerende observatie, waarbij de voornaamste conclusie is dat het NOS Journaal alleen dan een beroep doet op Step Vaessen als er iets heel belangrijks gebeurt.

Een ander verschil is: voor de NOS maakt Step Vaessen nieuws voor de Nederlandse kijker, nu ze voor Al Jazeera English werkt maakt ze televisie voor de wereldkijker. Dat vergt een andere manier van werken. Ze moet het verhaal simpel houden en meer achtergrondinformatie geven, want tachtig miljoen mensen, verspreid over de hele wereld, kijken naar Al Jazeera English en moeten het nieuws begrijpen. Ook kunnen, nu ze voor Al Jazeera English werkt, de Indonesiërs haar werk bekijken. Ze krijgt nu daadwerkelijk feedback op haar verhalen van voor- en tegenstanders.

Er is een duidelijk verschil in de aantallen en de plaatsing van correspondenten tussen Al Jazeera English en het NOS Journaal, zoals is terug te zien in bijlage 4. Het NOS journaal heeft dicht bij huis, in Europa dus, meer correspondenten dan Al Jazeera English.

Op alle andere continenten zijn de correspondenten van Al Jazeera English in de meerderheid. Wat wel in het oog springt is dat, waar Al Jazeera English afwezig is op de Nederlandse Antillen en in Suriname, daar correspondenten voor het NOS Journaal het nieuws verslaan vanuit respectievelijk Willemstad en Paramaribo. Vanuit NOS oogpunt bekeken is dit echter niet zo vreemd, gezien de ‘vaderlandse’ band met de voormalige overzeese gebiedsdelen. Hieruit blijkt dat beide zenders op andere plaatsen en in andere mate vertegenwoordigd zijn met correspondenten. Dit heeft vooral te maken met een verschil in nieuwsinteresse én een correspondentenpost is duur.

Een volgend verschil dient zich aan, namelijk in de manier van presenteren van het nieuws. Step Vaessen gebruikt nu een heel andere stijl: *“Voor het NOS Journaal stond ik altijd heel statisch te vertellen wat er gebeurde in Indonesië. Bij Al Jazeera English neem ik de kijker als het ware bij de hand, ik moet echt laten zien wat ik doe, dingen aanwijzen, het is een veel lossere manier om een ‘piece to camera’ uit te voeren”.*

Persoonlijk waardeer ik die stijl wel, omdat ik denk dat het de kijker helpt als deze als het ware aan de hand genomen wordt.

Dat er in het Westen ten onrechte vooroordelen over Al Jazeera English bestaan, werd mij goed duidelijk toen ik mensen ging vertellen dat ik stage ging lopen bij de zender. De eerste vraag die mij dan vaak gesteld werd was: is dat niet die zender die samenwerkt met terroristen en Osama Bin Laden? Is dat wel een objectieve nieuwszender? Weet je zeker dat die rijke sjeik zich niet met de inhoud van de verhalen bemoeit?

Step Vaessen werkt nu al meer dan een jaar voor Al Jazeera English en heeft in die tijd geen ‘geheime boodschap’ kunnen ontdekken, maar ze heeft er de sjeik ook niet naar kunnen vragen, want ze heeft hem nooit ontmoet.

Voor Step Vaessen is Al Jazeera English een objectieve nieuwszender, die heel erg aan de weg timmert om echt een alternatief te vormen voor CNN en de BBC. Ze zegt hierover: *“De zender brengt zeker geen islamitisch nieuws, heeft geen religieus karakter, maar zorgt voor objectief nieuws.”*

Na twee maanden stage bij deze zogenaamd 'islamitische' nieuwszender heb ik hierover ook een mening kunnen vormen: Al Jazeera English is een objectieve nieuwszender, die probeert 'vergeten' verhalen te vertellen.

Nog een overweging: Waarom is het nieuws zo vaak negatief? Waarom wordt er niet vaker een nieuwsitem uitgezonden over het dagelijkse leven van mensen aan de andere kant van de wereld? Bijna altijd als er nieuws uit het buitenland komt, heeft dat een negatieve invalshoek: een tsunami, een aardbeving, een overstroming, een aanslag gepleegd door moslimextremisten, een frauduleuze verkiezing. Dit zijn zeker gebeurtenissen waar men niet omheen kan en die gemeld moeten worden. Maar het nieuws blijft daardoor zo eenzijdig en heeft weinig diepgang.

Wat dat betreft heb ik een aanbeveling voor Gerard van den Broek: maak méér en anders gebruik van correspondent Step Vaessen. In Indonesië zit voor het NOS Journaal een correspondent, die maar wat graag verhalen maakt over 'haar' land. Maak daar gebruik van, laat haar vaker een item maken over Indonesië of laat haar door middel van een live, via de telefoon de situatie in het land uitleggen.

Samenvattend:

Behalve dat er nogal wat feitelijke verschillen zijn, is er een belangrijk verschil in nieuwskeuze en berichtgeving: Step Vaessen kan voor Al Jazeera English veel meer verhalen maken dan voor het NOS Journaal. Dat heeft vooral te maken met het feit dat Al Jazeera English simpelweg meer geld te besteden heeft. Voor de correspondent betekent het ook, dat ze bij het maken van haar verhalen een andere vertaalslag moet maken, omdat de kijkers verschillen. Verschillen in nieuwskeuze en berichtgeving kunnen ook verklaard worden vanuit verschillen in journalistieke beroepsopvatting. Waar het NOS Journaal rekening houdt met een soort 'rekening', pakt Al Jazeera English elk verhaal aan dat interessant lijkt voor de kijker, geen rekening houdend met aantal doden of slachtoffers. De werkomstandigheden bij de beide organisaties verschillen niet zoveel van elkaar, voor beide zenders is Step Vaessen zelf verantwoordelijk voor de inhoud. Verschil is wel dat Al Jazeera English iedere dag contact met haar opneemt en het NOS Journaal soms een aantal weken niets van zich laat horen en veel minder gebruik maakt van de correspondent. Op technisch gebied is er vooral een verschil in de, minder statische, manier waarop Step Vaessen een 'piece to camera' uitvoert.

Er zijn er flink wat en een slotconclusie zou nu dus kunnen zijn, dat gezien alle verschillen, Al Jazeera English en het NOS Journaal nauwelijks te vergelijken zijn. Maar in mijn reflectiewerkstuk ben ik ook op zoek naar overeenkomsten. Veel heb ik er niet gevonden, maar de belangrijkste heb ik wel bovengehaald: Beide zenders maken, hoe verschillend ook, gebruik van dezelfde 'bevlogen' correspondent, namelijk Step Vaessen.

"The highest power of television journalism is not in the transmission of information but in the transmission of experience." Tijdens het researchwerk voor mijn reflectiewerkstuk kwam ik deze zin tegen, en sindsdien heb ik de woorden van Frank Reuven in gedachten gehouden. Hij beschrijft precies hoe ik denk dat televisiejournalistiek zou moeten zijn en deze zin verwoordt bovendien goed hoe ik denk, dat Step Vaessen de journalistiek bedrijft.

Step Vaessen is een voorbeeld voor mij en haar werkwijze zou mijns inziens een voorbeeld kunnen zijn voor veel andere journalisten. Ze is betrokken, laat de kijker zelf oordelen, kruipt als het ware in de huid van de Indonesiër. Door een persoon of familie te volgen krijg je een indringend beeld van de situatie van vele Indonesiërs. *"Het nieuws wordt daardoor een mens, met een gezicht en een verhaal"*, zoals Step Vaessen zegt in paragraaf 2.4. Ik onderschrijf dit en sluit mij hier helemaal bij aan.

"Een goede journalist is iemand die probeert de waarheid boven tafel te krijgen, iemand die wil laten zien wat er aan de hand is in de wereld en die de tijd neemt om veel onderzoek te doen en te spitten. Iemand die er veel energie in wil stoppen, maar ook iemand die er 'doorheen prikt', die de mensen laat weten wat het echte verhaal is en die niet het 'gewenste' verhaal brengt".

Step Vaessen beschrijft hier de journalist die ik zou willen worden.

Na twee maanden stage heb ik nog veel meer respect gekregen voor de manier waarop deze correspondent bericht over het complexe Indonesië. Ik heb 'aan het grote werk mogen ruiken' en het bevalt me wel. Ik leg de lat maar meteen hoog: zoals ik nu tegen mijn journalistieke carrière en toekomst aankijk, zou ik met veel plezier in haar voetsporen willen treden. Ik heb 'stapjes' gezet, maar totdat die droom bereikt is, is er nog een lange weg te gaan!!

Laurie Lijnders, Jakarta, februari 2008.

Bijlagen

Bijlage 1: Literatuur- en bronnenlijst

Al Jazeera English (Internationale nieuwszender)

Boer, de C & Brennecke, S. (2003), *Media en publiek, Theorieën over media-impact*. Amsterdam, Uitgeverij Boom.

Ginniken, van J.(2002)*De schepping van de wereld in het nieuws: de 101 vertekeningen die elk 1 procent verschil maken*. Alphen aan de Rijn.

Hess, S. (1996) *International news and foreign correspondents*. Washington, Brookings Institution.

Interview met Al Anstey, Deputy Director News Al Jazeera English (28 november 2007)

Interview met correspondent Step Vaessen (24 oktober 2007)

Interview met Gerard van den Broek, chef Buitenland NOS Journaal (10 oktober 2007)

NOS Journaal (Nederlands journal)

Internationaal Onderzoeksbureau Media Tenor, Al-Jazeera English – an additional point of view (19-12-2006)

Nuijten, K. (1980-2004) *Sensatie in het Nederlandse televisienieuws*. Nijmegen, Radboud Universiteit.

Servaes, J. (1983) *De nieuwsmakers: informatie in de media*. Amsterdam, De nederlandse Boekhandel.

Servaes, J & Tonnaer, C. (1992) *De nieuwsmarkt, Vorm en inhoud van de internationale berichtgeving*. Groningen, Wolters-Noordhoff

Sidel, T. J. (2006) *Riots Pogroms Jihad; religious violence in Indonesia*. Cornell, University Press.

Tumber, H. (1999) *News a reader*. New York, Oxford University Press.

Vasterman, P & Plasse van de J. 'Meer vensters op de wereld' in de journalist (3 november 1995)

Vickers, A. (2005) *A history of modern Indonesia*. Cambridge University Press.

www.nos.nl

www.aljazeera.net/english

www.youtube.com

www.denieuwereporter.nl

Bijlage 2: Onderzoeksmethode inhoudsanalyse

Voor mijn inhoudsanalyse heb ik gebruik gemaakt van de onderzoeksmethode van Koos Nuijten, *Sensatie in het Nederlandse televisienieuws 1980-2004*, Radboud Universiteit Nijmegen (Pagina 121 t/m 139)

Lengte item in seconden

...SEC.

Contexten in dit item:

- Defensie.
- Economische zaken.
- Justitie en politie.
- Landbouw/ visserij, natuur, milieu en voedselkwaliteit.
- Onderwijs, cultuur en wetenschappen.
- Sociale zaken en werkgelegenheid/ arbeidsverhoudingen.
- Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening/ verkeer en waterstaat.
- Volksgezondheid, welzijn en sport.
- Overheid/ politieke partijen.
- Koninklijk huis/ adel.
- Religie/ geloof.
- Seks.
- Geweld/ mishandeling.
- Criminaliteit.
- Onnatuurlijke levensbeëindiging.
- Drugs.
- Ongeluk/ ramp/ brand/ rellen/ vandalisme.
- Extremisme.

Wie komt/ komen er aan het woord:

- Hoogwaardigheidsbekleder.
- Politie/ krijgsmacht.
- Woordvoerder/ expert/ commissie.
- Betrokken burger.
- Passant/ niet betrokken burger.

N.B. In de lijst van Koos Nuijten staat ook nog Bekende Nederlander/ celebrity/ kunstenaar, deze heb ik niet opgenomen in mijn lijst omdat ik die niet van toepassing acht op mijn onderzoek.

Geluiden in het item:

- Muziek.
- Schoten/ knallen van explosie.
- Signaalgeluiden.
- Huilende/ juichende/ gillende/ klappende mensen.

Emoties benoemd in het item:

- Bangheid/ angst.

- Boosheid/ woede/ agressie.
- Blijheid/ euforie.
- Verdriet/ teneergeslagenheid/ verslagenheid.

Beelden in het item:

- Geweld: rellen/ oorlog/ vandalisme.
- Gewonden/ zieken/ uitgehongerde mensen.
- Doden/ aan de dood gerelateerde voorwerpen.
- Brand/ ongeluk/ ramp.
- Ravage na brand/ ongeluk/ ramp/ rellen/ oorlog.
- Huilende/ juichende/ gillende/ klappende mensen.

Cameratechnieken:

- Inzoomen.
- Uitzoomen.
- Close-up mensen.
- Eyewitness camera.

Aantal shots in item

Vervolgens verwerk ik mijn bevindingen in het volgende schema, hierdoor is goed te zien wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English.

	<i>NOS Journaal</i>	<i>Al Jazeera English</i>
<i>Lengte item (sec)</i>		
<i>Plaats binnen nieuwsuitzending</i> Is het nieuwsitem de opening van het journaal? Komt het nieuwsitem tussen ander buitenlandsnieuws? Wordt het nieuwsitem overschaduwd door ander belangrijk nieuws?		
<i>Aanwezigheid correspondent</i> Hoe komt de correspondent in beeld, wat is haar rol?		
Wie komen er verder aan het woord en in welke context/ met welke bedoeling; welke rol spelen de geïnterviewden in het verhaal?		
<i>Beeldgebruik</i> Cameratechnieken (inzoomen, uitzoomen, close-up mensen, eyewitness mensen) en het aantal shots in item gekeken.		
<i>Geluid</i> Muziek; schoten/ knallen van explosie; signaalgeluiden; huilende/ juichende/ gillende/ klappende		

mensen		
Emoties benoemd in het item Bangheid/ angst. Boosheid/ woede/ agressie. Blijheid/ euforie. Verdriet/ teneergeslagenheid/ verslagenheid.		
Beelden in het item Geweld: rellen/ oorlog/ vandalisme. Gewonden/ zieken/ uitgehongerde mensen. Doden/ aan de dood gerelateerde voorwerpen. Brand/ ongeluk/ ramp. Ravage na brand/ ongeluk/ ramp/ rellen/ oorlog. Huilende/ juichende/ gillende/ klappende mensen.		
Cameratechnieken Inzoomen. Uitzoomen. Close-up mensen. Eyewitness camera.		
Verschillen Wat zijn de verschillen tussen de twee items?		
In hoeverre zijn de verschillen terug te voeren op het verschil in medium (nationaal nieuwsprogramma versus internationaal nieuwsstation)?		
Wat is toe te schrijven aan het verschil in opvatting over nieuwskeuze en nieuwsbenadering?		
Overeenkomsten Wat zijn de overeenkomst tussen de twee items?		

De uitgewerkte inhoudsanalyse is te lezen in bijlage 5.

Bijlage 3: Tien jaar correspondent in Indonesië

Vijf presidenten, verwoestende natuurrampen, terroristische aanslagen, afscheidingsbewegingen, politieke onrust, religieuze conflicten. Correspondent Step Vaessen heeft het, de afgelopen tien jaar, allemaal meegemaakt in Indonesië. In de neerslag van mijn interview met haar kijkt ze terug op hoe het allemaal is begonnen en hoe bewogen haar leven als journalist in het onvoorspelbare Indonesië verloopt.

“Ik had niets, geen geld, geen huis, geen enkele zekerheid. Gelukkig was ik al een tijdje journalist, het enige wat ik moest leren, was de taal, Bahasa Indonesia.”³⁹

“Ik wilde al heel lang correspondent worden in Azië. Vanaf mijn 21ste heb ik veel in Azië gereisd. Toen ik klaar was met studeren ben ik opnieuw een half jaar naar Azië geweest en heb voor een klein radiostationnetje, waar ik toen voor werkte, opnames gemaakt. Toen ik terugkwam van deze inspirerende reis heb ik besloten dat ik het professioneler aan wilde pakken en ben naar de school voor journalistiek in Tilburg gegaan. Toen ik daar vertelde dat ik correspondent wilde worden in Azië, werd ik door mijn medestudenten raar aangekeken. Na een stage bij het NOS Journaal ben ik op de binnenlandredactie blijven hangen. Na twee jaar werd het onrustig in Indonesië. Ik ben toen met een collega naar de Archipel geweest voor een reportagereis. Toen we terugkwamen, heb ik er bij het journaal op aan gedrongen om me voor vast naar Indonesië te sturen. Zo geschiedde en nu zit ik hier al meer dan 10 jaar.

Voordat ik ging, moest ik eerst andere opdrachtgevers zoeken. Ik heb alle media in Nederland gebeld. Ook Nova en de Zuidpers wilden wel met me in zee gaan en dus vertrok ik voor drie opdrachtgevers naar Jakarta. Ik had eigenlijk niets, geen geld, geen huis, geen enkele zekerheid

In Nederland heb ik contact gelegd met andere correspondenten, zoals Dirk Vlasblom. Ook heb ik enkele Indonesië kenners gesproken, maar ik ben eigenlijk vrij ‘onbevlekt’ naar Indonesië afgereisd. Ik heb samen met mijn man een huisje gezocht, heel goedkoop in een ‘kampong’ en ben maar gewoon begonnen. Ik kwam op het goede moment, want er braken bosbranden uit in Kalimantan, waar ik meteen naartoe ben gereisd om verhalen te maken.

Ik had voor het journaal al een aantal reportages gemaakt, dus ik wist wel een beetje hoe ik televisie moest maken. Het was ook wel mooi meegenomen dat ik al een tijdje journalist was. Het enige wat ik moest leren was Indonesisch en ik moest contacten krijgen hier. Ik heb het geluk gehad dat ik meteen in die kampong ben gaan wonen, midden tussen de Indonesiërs, die geen woord Engels spraken. We moesten meteen in het Indonesisch met ze converseren en dat heeft enorm geholpen om de taal, de cultuur en de mensen te leren kennen. Pas veel later zijn we verhuisd naar de buurt waar we nu wonen, waar veel meer luxe is, maar zelfs in deze straat spreekt zo ongeveer niemand een woord Engels.

Vooral het allereerste jaar heb ik kei en kei hard gewerkt om iedereen die ik moest leren kennen te spreken te krijgen. Ook heb ik keihard gewerkt om de NOS op de kaart te zetten in Jakarta en andersom Indonesië bij de NOS.

Het was moeilijk in die zin dat het heel veel energie kost. Je moet iedereen benaderen en afspraken maken. Ik kwam net uit Nederland dus in het begin plande ik vier, vijf afspraken op een dag. Maar dat kun je in Jakarta helemaal niet waarmaken, het verkeer is een gekkenwerk. Dus zeiden ze tegen mij: maak maar twee afspraken op een dag en dan kijk je hoe het afloopt.

In Indonesië moet je als journalist de taal eigen maken. Als je naar Indonesië komt en je wilt het indonesische leven echt beleven, dan moet je de cultuur kennen. Je moet je er als journalist voor open stellen en je er helemaal in onderdompelen.

Ik heb dat ook altijd heel graag gewild, er was voor mij geen enkele twijfel. Ik heb nooit gedacht dat ik niet weg zou kunnen uit Nederland, omdat ik dan heimwee zou krijgen. Ik wilde gewoon heel graag

³⁹ Interview Step Vaessen (24 oktober 2007)

naar Azië. Het is heel vanzelfsprekend geweest voor mij, toen ik hier kwam voelde ik me meteen thuis en ik heb nooit heimwee gehad. Ik heb natuurlijk wel dingen gemist uit Nederland, maar ik was hier meteen thuis. Niet iedereen heeft dat. De meeste mensen die ik hier ken, gaan ook weer weg en klagen dat Jakarta zo'n rotstad is. Het is ook een rotstad, als je er zo naar kijkt, vreselijk verkeer, bijna onleefbaar, maar je moet open staan voor al het moois en interessants dat Jakarta ook te bieden heeft. Ik heb natuurlijk altijd fantastisch werk gehad hier, dat maakt een hele hoop goed. Ik voel me tegenwoordig meer Indonesiër, ik woon hier nu ook al tien jaar. Ik heb nu wel echt het gevoel dat ik geëmigreerd ben. En dat terwijl ik van tevoren altijd dacht: ik woon hier een aantal jaren en dan zie ik wel, misschien ga ik wel weer ergens anders heen. Maar nu ben ik toch wel echt een Indonesiër. Ik heb steeds minder een band met Nederland, zeker nu ik ook veel meer voor Al Jazeera werk en minder voor de NOS. Ik heb natuurlijk mijn familie daar, maar verder heb ik er eigenlijk vrij weinig meer te zoeken, merk ik.

Indonesië is het walhalla voor journalisten. Dit is mijn vijfde president, ik heb een omwenteling in Oost-Timor meegemaakt en in Atjeh een afscheidingsbeweging. Ik heb enorme religieuze gevechten en etnische conflicten meegemaakt, plus allerlei rampspoed en terroristische aanslagen. Alle verhalen die zich normaal in een heel continent afspelen, heb je hier in één land. Ik zeg ook altijd: Indonesië is eigenlijk helemaal geen land, maar een werelddeel, zoveel verschillende gebieden met verschillende verhalen en verschillende culturen. Bijna elk gebied heeft weer een ander geloof, je hebt de moslims, de Christenen, de Boeddhisten, de Hindoes en in al die gebieden verschillende etnische groepen en andere politieke instellingen. Je hoeft maar een reis te maken van een paar uur en je zit eigenlijk alweer in een ander land, terwijl het nog steeds Indonesië is. Dat is voor iedere journalist natuurlijk fantastisch.

Maar Indonesië is ook een land waarin je als journalist behoorlijk kan worden tegengewerkt. Vóór de afzetting van Soeharto was er volop sprake van censuur. Bij het ministerie van informatie zaten mensen aan tafeltjes kranten te lezen om te kijken of er verkeerde dingen geschreven werden. Ik heb een tijdje onder een pseudoniem stukken geschreven. De media waren een verlengstuk van de regering. Ik ben zelfs twee keer opgepakt en een keer het land uitgezet, maar dat heeft me er nooit van weerhouden om kritisch te blijven. Tegenwoordig is alles een stukje vrijer geworden, maar nog lang niet zoals het zou moeten zijn. Er worden nog steeds journalisten, die te kritische stukken schrijven, uitgezet, maar de media zijn wel onafhankelijk van de regering geworden. Persvrijheid zit nog steeds niet bij iedereen tussen de oren, maar officieel is het wel redelijk geregeld. De journalisten hoeven hier geen verantwoordelijkheid meer af te leggen, maar omdat ze zo lang zonder persvrijheid hebben gezeten, passen ze vaak zelf een soort van censuur toe. Ze zijn eigenlijk heel voorzichtig, omdat ze in een soort van automatische reflex bang zijn dat ze iemand beledigen of tegen zichzelf in het harnas jagen. Wij westerlingen zijn eigenlijk al snel veel te hard, vinden ze. Het past niet bij hun cultuur om keiharde vragen te stellen. Ze vinden dat vaak moeilijk, zowel de journalisten als de mensen aan wie je de vraag dan stelt. Daar moet je dus altijd wel rekening mee houden, ook in de manier waarop je het vraagt. De mensen zijn snel beledigd en zijn niet gewend om heel directe dingen te horen. Indonesië en sowieso heel Azië is op een bepaalde manier heel indirect en daar moet je gewoon rekening mee houden.

Dan nog blijf ik een Nederlander en dus vraag ik gewoon dingen die ik moet vragen en soms ook heel rechtstreeks. Dan denk ik: god, ze zien me toch, ik ben geen Indonesiër. Daar kun je dan ook vaak wel mee weggkomen en als ze het niet accepteren lopen ze gewoon weg.

Je moet er heel erg doorheen prikken, dat zijn dingen die leer je ook vanzelf. De schijn wordt hooggehouden en er worden dingen anders gezegd. Dat is ook gewoon een spel, maar ik woon hier nu al zo lang dat ik dat meespeel.

Je begint een gesprek door wat algemeenheden uit te wisselen en elkaar een beetje naar de mond te praten. Hoe dan ook wil je toch die informatie krijgen en die krijg je ook wel uiteindelijk, maar het duurt gewoon wat langer.

Het is niet zoals in Nederland, dat je even iemand van het ministerie van landbouw opbelt met drie vragen voor die en die persoon en ik wil dit en dit weten en binnen een uurtje is het klaar. Zo werkt het hier niet, ze kennen dat niet, woordvoerders kennen ze hier sowieso bijna niet en telefoonnummers werken vaak niet goed. Dan moet je gewoon naar iemand toe om hem te spreken en dan moet je eerst een uur kletsen. Daarna krijg je uiteindelijk het antwoord ook wel, maar je moet wel geduld hebben. De deadlines zijn kei en keihard, soms lukt het dan helaas ook niet. Ik heb wel het idee dat je hier als journalist harder moet werken om dingen voor elkaar te krijgen dan in heel veel andere landen. Maar toch blijft Indonesië, na al die jaren, een groot boek waarvan ik steeds wil weten hoe het verder gaat.”

Bijlage 4: Correspondentenbestand Al Jazeera English en NOS Journaal

In bijlage 4 geef ik, voor zowel Al Jazeera English als het NOS Journaal, aan hoeveel correspondenten er werken en op welke standplaats, met een onderverdeling in: Azië en Australië, Amerika, Europa, Afrika en het Midden-Oosten

4.1 Correspondentenbestand Al Jazeera English⁴⁰

Azië en Australië

Correspondenten in New Delhi, Beijing, Islamabad, Jakarta, Manilla, Bangkok en Sydney en twee correspondenten op het Azië-bureau in Kuala Lumpur.

Amerika

Correspondenten in Buenos Aires, Caracas, New York, bij de Verenigde Naties en twee correspondenten op het hoofdbureau in Washington DC.

Europa

Vier correspondenten op het bureau in Londen, een correspondent in Athene en een in Moskou.

Afrika

Correspondenten in Caïro, Abidjan, Nairobi, Johannesburg en Harare.

Midden-Oosten

Twee correspondenten in Beiroet, twee in Jerusalem, een in Ramallah, een in Gaza en vijf correspondenten op het hoofdbureau Doha.

4.2 Correspondentenbestand NOS Journaal⁴¹

Azië en Australië

Een correspondent voor China, standplaats Peking.

Een correspondent voor Indonesië en Zuid-Oost Azië, standplaats Jakarta

Een correspondent voor India, standplaats New Delhi.

Amerika

Een correspondent in Amerika, standplaats Washington.

Een correspondent voor Latijns-Amerika, standplaats Rio de Janeiro.

Europa

Een correspondent voor Spanje en Portugal, standplaats Madrid.

Een correspondent voor Italië en Vaticaanstad, standplaats Rome.

Twee correspondenten voor België, Luxemburg en EU-Zaken, standplaats Brussel.

Een correspondent voor het Verenigd Koninkrijk en de Ierse Republiek, standplaats Londen.

Een correspondent in Duitsland en Oost-Europa, standplaats Berlijn.

Een correspondent voor Frankrijk, standplaats Parijs.

Een correspondent voor Rusland en de overige landen van de voormalige Sovjet-Unie, standplaats Moskou.

Een correspondent voor Turkije, standplaats Istanbul.

⁴⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Al_Jazeera_English aangevuld door informatie Step Vaessen en Al Anstey

⁴¹ http://nl.wikipedia.org/wiki/NOS_Journaal aangevuld met informatie van Gerard van den Broek.

Afrika

Een correspondent voor Noord-Afrika, standplaats Nairobi.

Een correspondent voor Zuid-Afrika, standplaats Johannesburg.

Midden-Oosten

Een correspondent voor het Midden-Oosten, standplaats Amman.

Een correspondent voor Israël en de Palestijnse gebieden, standplaats Tel-Aviv.

Midden-Amerika

Een correspondent voor de Nederlandse Antillen en Aruba, standplaats Willemstad.

Een correspondent voor Suriname, standplaats Paramaribo.

Enkele conclusies

Er is een duidelijk verschil in de plaatsing van correspondenten tussen Al Jazeera English en het NOS Journaal, blijkt hiervoor. Het NOS Journaal heeft meer correspondenten in Europa dan Al Jazeera English, negen tegenover zes.

De standplaatsen in Europa verschillen: het NOS Journaal kiest ervoor om correspondenten te plaatsen in België, Duitsland, Frankrijk terwijl Al Jazeera English kiest voor Griekenland. Standplaats Moskou is een overeenkomst tussen beide zenders, net als Londen. Maar Al Jazeera kiest ervoor om hier vier correspondenten te plaatsen, terwijl het NOS Journaal genoeg neemt met een. Je zou kunnen zeggen dat het NOS Journaal een betere spreiding heeft van correspondenten over Europa.

In Afrika heeft Al Jazeera English vijf correspondenten tegenover twee correspondenten voor het NOS Journaal. Twee standplaatsen komen wel overeen: Johannesburg en Nairobi.

Ik heb nooit begrepen hoe twee correspondenten verslag kunnen doen van het grote continent Afrika, met 46 landen. Dan is vijf correspondenten al beter, maar nog steeds weinig gezien de hoeveelheid landen.

Dan het Midden-Oosten. Al Jazeera English heeft twee correspondenten in Beiroet, twee in Jeruzalem, een in Ramallah, een in Gaza en vijf correspondenten op het hoofdbureau in Doha. De NOS heeft in het Midden-Oosten een correspondent, standplaats Amman en een correspondent in Israël en de Palestijnse gebieden, standplaats Tel-Aviv.

In de Verenigde Staten heeft het NOS Journaal een correspondent in Washington en in Zuid-Amerika een in Rio de Janeiro. Al Jazeera English heeft, wat betreft de Verenigde Staten, gekozen voor een correspondent in New York, een bij de Verenigde Naties en twee correspondenten op het hoofdbureau in Washington DC. In Zuid-Amerika zijn er correspondenten in Buenos Aires en in Caracas.

En dan het continent van Step Vaessen, Azië. Het NOS Journaal heeft een correspondent in China, standplaats Peking, terwijl Al Jazeera English daar twee correspondenten heeft.

Beide zenders hebben een correspondent in Indonesië, Step Vaessen. Verschil tussen beide zenders is, dat Step Vaessen in haar eentje voor het NOS Journaal geheel Zuidoost-Azië voor haar rekening neemt, terwijl Al Jazeera English ook nog een correspondent heeft in Manilla, in Bangkok en twee correspondenten op het Azië -bureau in Kuala Lumpur. Beide zenders hebben een correspondent in India, standplaats New Delhi, terwijl Al Jazeera English nog een correspondent heeft in Sydney, Australië.

Daarentegen heeft de NOS een correspondent voor de Nederlandse Antillen in Willemstad op Aruba en een correspondent in Suriname, standplaats Paramaribo, terwijl Al Jazeera in deze gebieden niemand heeft.

Bijlage 5: Uitgewerkte inhoudsanalyse

Een nieuwsgebeurtenis gecoverd door een correspondent, Step Vaessen, voor twee verschillende nieuwsorganisaties. In het volgende hoofdstuk beschrijf ik de resultaten van een inhoudsanalyse, waarin ik de berichtgeving over de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra door Al Jazeera English en het NOS Journaal vergelijk.

Wat is het verschil in aandacht en inhoud van het nieuws over de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra tussen het NOS Journaal en Al Jazeera English?

5.1 Berichtgeving NOS Journaal⁴²

“De mensen zijn in paniek, ze zijn nog steeds op straat. Ze weten nog steeds niet zeker: komt die tsunami nu wel of niet. En ze zitten dus tussen de puinhopen van hun huizen, voorlopig.”⁴³

Op twaalf september om 14:00 uur Nederlandse tijd opent het NOS Journaal met een bericht over de aardbeving op het eiland Sumatra.: “Het Indonesische eiland Sumatra is getroffen door twee zware aardbevingen kort na elkaar. Volgens de eerste berichten gaat het om een aardbeving met de kracht van 8,0 op de schaal van Richter, de tweede zou 7,9 op de schaal van Richter zijn.

In Jakarta zijn de klappen gevoeld. (Kaartje Indonesië) De bevingen zijn zo zwaar dat ze een tsunami kunnen veroorzaken. De regering heeft dan ook een tsunami waarschuwing afgegeven.

Ook de regeringen van India en Maleisië hebben voor een tsunami gewaarschuwd.

Zodra we meer nieuws hebben over de aardbevingen komen we daar meteen op terug.

De berichtgeving is op dat moment vers bij de redactie binnen gekomen. Aan het eind van het Twee-Uur-Journaal komt de presentator nog even terug met een nieuw bericht.

“Komen we nog even terug op de aardbeving in Indonesië op Sumatra. Volgens de laatste berichten zijn in de stad Padang in West-Sumatra enkele gebouwen ingestort. Het is nog onduidelijk of daar slachtoffers bij zijn gevallen.”

Tot en met het vijf uur journaal is het nieuws over de aardbeving de opening van het journaal. In het Drie-Uur-Journaal heeft de presentator een telefonisch gesprek met correspondent Step Vaessen:

“Het is nu in elk geval bekend dat er geen tsunami in het gebied is geweest, er was een tsunamiwaarschuwing voor het gehele gebied in de Indische oceaan. Maar Indonesië heeft nu bekend gemaakt, dat dit land in ieder geval de waarschuwing gaat intrekken. Maar het is wel zo dat de aardbeving enorme schade schijnt te hebben berokkend. Het is nog voor het rampenteam in Jakarta heel moeilijk om het gebied te bereiken.

Uit de berichten die ze binnen krijgen, blijkt wel dat er behoorlijke schade is, gebouwen ingestort,

scholen ingestort etc. Maar over het aantal slachtoffers, zeggen ze, kunnen ze nog helemaal niets

zeggen. Maar het was wel een behoorlijke aardbeving met een aantal naschokken. Hier net tien

minuten geleden kregen we weer bericht dat er in hetzelfde gebied opnieuw een aardbeving is

geweest. Dus mensen zijn in paniek, ze zijn nog steeds op straat, ze weten nog steeds niet zeker:

komt die tsunami nu wel of niet. En ze zitten dus tussen de puinhopen van hun huizen, voorlopig.”

Dit telefoongesprek met Step Vaessen wordt herhaald tot en met het Vier-Uur-Journaal. Daarna

komt Step Vaessen niet meer aan het woord in de berichtgeving over de aardbeving. Ook de

volgende morgen geeft zij geen update meer.

In het Zes-Uur-Journaal wordt er in de aankondiging geen aandacht meer besteedt aan de aardbeving op Sumatra. Het lerarentekort, het boek 'Mein Kampf' en de blauwtongziekte zijn gebeurtenissen dichterbij huis en daarom waarschijnlijk belangrijker. Wel wordt er tijdens het buitenlandse nieuws aandacht besteed aan de aardbeving: “Het Indonesische eiland Sumatra is

⁴² http://www.nos.nl/nosjournaal/beeld_en_geluid/index.html

⁴³ Step Vaessen in item NOS Journaal (12 september 2007)

getroffen door een reeks zware aardbevingen. De zwaarste had een kracht van 8,2 op de schaal van Richter. Tot nu toe zijn 7 doden en ongeveer honderd gewonden gemeld. Dit zijn de eerste beelden uit Padang, de hoofdstad van West-Sumatra. Mensen rennen in paniek de straat op uit angst dat hun huis zal instorten. Zeker is dat er gebouwen verwoest zijn, maar over de totale omvang van de schade is heel weinig te zeggen, omdat het in Indonesië inmiddels nacht is.” De rest van de avond verandert er weinig aan het nieuws, de aantallen van doden en gewonden veranderen, verder blijft de tekst over het algemeen hetzelfde.

Het 22:00 uur journaal geeft op 12 september in 40 seconden de laatste update:

“Het is nog onduidelijk wat de gevolgen zijn van de zware aardbevingen op het Indonesische eiland Sumatra. De genoemde aantallen slachtoffers variëren van 2 tot 10.

Het epicentrum van de beving met een kracht van 8,2 op de schaal van Richter lag vlak voor de kust van Sumatra. Het gebeurde vlak voor zonsondergang. Het precieze aantal doden en gewonden is dus nog niet bekend. Voor de hele regio werden tsunamiwaarschuwingen afgegeven, maar de gevreesde grote vloedgolf bleef uit. Na de eerste beving volgden krachtige naschokken. Veel gebouwen op Sumatra zijn beschadigd. Er zijn berichten dat er mensen vast zitten onder het puin.”

De volgende morgen (13 september) wordt in het 10-uur-journaal gemeld dat er opnieuw een aardbeving is geweest op het Indonesische eiland Sumatra.

“Indonesië is voor de 4de maal in een dag getroffen door een aardbeving. Ditmaal lag het epicentrum in het noorden van het eiland Sulawesi. De beving had een kracht van 6,4 op de schaal van Richter. De Indonesische overheid had een tsunamiwaarschuwing uitgegeven, maar die is zojuist weer ingetrokken. Bij eerdere aardbevingen op het eiland Sumatra zijn, voor zover nu bekend, een aantal mensen omgekomen. De schade aan gebouwen lijkt aanzienlijk.

Maar de paniek op het eiland is er niet minder om. De schrik zit er goed in op Sumatra, de herinnering aan de tsunami van eind 2004, gisteren die aardbeving en nu deze weer. De Sumatranen lijken bijna gewend te raken aan vluchten, de straat op en de velden in.”

In het Drie-Uur-Journaal wordt geen aandacht meer besteed aan de aardbeving in Indonesië. De controverse tussen Rita Verdonk en Mark Rutte neemt meer aandacht in beslag.

In het Zes-Uur-Journaal wordt nog kort aandacht besteed aan Indonesië: “Opnieuw is Indonesië getroffen door een aardbeving, voor de vierde keer in een etmaal. Ditmaal lag het epicentrum in het noorden van het eiland Sulawesi. De beving had een kracht van 6,4 op de schaal van Richter. Bij eerdere bevingen op het eiland Sumatra zijn, voor zover nu bekend, 10 mensen omgekomen.” Weggemoffeld tussen ander buitenlands nieuws is dit het laatste wat we horen over de aardbeving op Sumatra.

5.2 Berichtgeving Al Jazeera English⁴⁴

“Sofjan Effendy and his family managed to escape just in time. When the earth started to move violently they ran out. A minute later their whole house collapsed.”⁴⁵

Voor de verslaggeving van de aardbeving en de berichtgeving door Al Jazeera English baseer ik me op de woorden van Step Vaessen. De journaals waarin Step live verslag doet zijn niet terug te vinden op het internet, alleen de nieuwsitems. Om deze beelden in handen te krijgen, zou ik naar Kuala Lumpur moeten vliegen, waar de beelden liggen opgeslagen. Gelukkig weet Step Vaessen als geen ander wat ze in die dagen gedaan heeft en wat Al Jazeera English uitgezonden heeft.

⁴⁴ <http://www.youtube.com/watch?v=5b5qB7dam8g>

⁴⁵ Step Vaessen in item Al Jazeera English (14 september 2007)

Een half uur na het bericht van de aardbeving heeft Al Jazeera via de telefoon een gesprek met Step Vaessen over de situatie in Sumatra. Al Jazeera gebruikt beelden van persbureaus en Indonesische nieuwszenders. Step Vaessen geeft regelmatig een nieuwe update van de gebeurtenissen in Sumatra. De volgende dag vliegt ze met haar crew naar het getroffen gebied. Vanuit het ziekenhuis in Bengkulu voert ze live-interviews met slachtoffers en reddingsmedewerkers. De volgende dag (14 september) rijdt ze langs de kust om een item te maken over het onvoorspelbare leven op het eiland dat het middelpunt is van natuurrampen.

Presentatoren in studio

Thousands of people on the west coast of Indonesia's Sumatra island are living in fear of what may happen next after two powerful earthquakes and dozens of aftershocks.

Al Jazeera's Step Vaessen reports from the town of Lais.

Step Vaessen voice over:

Sofjan Effendy's life, like many others has been saved, because most people know now what to do when an earthquake strikes. Like everyone here the family lives just a few meters from the sea.

Immediately when the tsunami warning came they ran to higher ground.

This is where they are living now. In a makeshift camp with tents donated by relatives.

The only thing they can do is listen to the radio to find out what's going on and wait because aid from agencies or from the government still has to arrive.

Interview Helfida, earthquake victim:

Because we have no houses we are forced to sleep up here. It's so sad, especially for the children, they cry all night. I really would like to call on the government to help us as soon as possible.

5.3 Schema Inhoudsanalyse

	<i>NOS Journaal</i>	<i>Al Jazeera English</i>
Lengte item (sec)		
Plaats binnen nieuwsuitzending Is het nieuwsitem de opening van het journaal? Komt het nieuwsitem tussen ander buitenlandsnieuws? Wordt het nieuwsitem overschaduwd door ander belangrijk nieuws?	In de eerste drie journaals is de berichtgeving over de aardbeving de opening van het NOS Journaal. In de journaals die volgen is de berichtgeving over de aardbeving verschoven naar het kopje buitenlandsnieuws. Op dertien september wordt het nieuws over de aardbeving overschaduwd door ander belangrijk nieuws in Nederland. Zoals de breuk van Rita Verdonk met de VVD en de blauwtongziekte. Wel wordt er kort aandacht besteed aan nieuwe aardbevingen in Indonesië, ditmaal ligt het epicentrum ten noorden van het eiland Sulawesi. Op 13 september wordt in drie zinnen in het zes uur journaal de laatste aandacht besteed aan de aardbeving in Indonesië.	In de eerste uitzendingen na de aardbeving is het onderwerp 'Breaking News'. Step Vaessen geeft live via de telefoon een update van de gebeurtenissen in Sumatra. De volgende dag doet ze live-verslag vanuit het getroffen gebied. Dit uit zich in live-gesprekken en live-interviews. AJE ⁴⁶ besteedt veel aandacht aan de aardbeving. Ondanks dat de schade mee blijkt te vallen, zenden ze op 14 september een item uit over het getroffen gebied. De nadruk ligt op de kwetsbaarheid van het gebied voor natuurrampen. Het nieuws wordt in de loop van 14 september naar de achtergrond geschoven.
Aanwezigheid correspondent Hoe komt de correspondent in beeld, wat is haar rol?	De correspondent komt in beeld met een foto, je hoort haar stem via de telefoon.	Op 12 september komt de correspondent in beeld met een foto en hoor je haar stem via de telefoon. Op 13 september zie je haar live in het getroffen gebied voor de camera; ze houdt live-gesprekken en live-interviews. Op 14 september komt ze in beeld met een 'piece to camera' ⁴⁷ en zie je haar met een van de geïnterviewden in de verte lopen en praten in het getroffen gebied.
Wie komen er verder aan het woord en in welke context/met welke bedoeling;	Naast de presentator en Step Vaessen komt er niemand aan het woord. Er zijn geen interviews met slachtoffers of hulpverleners.	Naast de presentatoren en Step Vaessen komen er verschillende slachtoffers aan het woord. Op 13 september houdt Step Vaessen verschillende live-interviews. Op 14 september maakt ze een item waarin drie verschillende mensen aan het

⁴⁶ AJE = Al Jazeera English (In dit schema gebruik ik de afkorting)

⁴⁷ 'Piece to camera': De correspondent geeft in de camera, in een paar zinnen, een toelichting bij het verhaal. Ze kan dit op verschillende manier doen bijvoorbeeld lopend, stilstaand, hurkend.

		woord komen. Twee vrouwen, Helfida en Sofian Effendy, en een man zijn slachtoffers van de aardbeving. Siti Qoriah is het dorpshoofd van Lais. Ze vertellen over de aardbeving en de schrik die er goed inzit. Ze vertellen over de slechte omstandigheden waarin ze moeten leven omdat hun huizen verwoest zijn en dat de hulp hun dorpen niet bereikt.
Beeldgebruik Cameratechnieken (inzoomen, uitzoomen, close-up mensen, eyewitness mensen)	Het NOS Journaal maakt gebruik van beelden van persbureaus die beelden doorgezonden hebben van de Indonesische televisie. Ik kan dus weinig zeggen over de cameratechnieken van het NOS Journaal.	De eerste dag maakt AJE gebruik van beeldmateriaal van persbureaus. Op 13 en 14 september maakt de zender gebruik van eigen beelden. Er wordt afgewisseld tussen totaal, medium, close. Beelden die elkaar opvolgen hebben een connectie met elkaar en worden afgewisseld met interviews en een piece to camera'. De interviews zijn gedraaid in medium. Je ziet een man voor de puinhopen van zijn huis en een vrouw in een vluchtelingenkamp, met kinderen op de achtergrond. Ook zie je een vrouw met op de achtergrond mensen die puin op aan het ruimen zijn. Er wordt een keer een zoom gebruikt van de ene kant naar de andere kant van het vluchtelingenkamp. Een oude vrouw die probeert te slapen in de openlucht is het eindshot.
Geluid Muziek; schoten/knallen van explosie; signaalgeluiden; huilende/juichende/gillende/klappende mensen.	Je hoort mensen in paniek met elkaar praten, auto's toeteren, je hoort de grond bij wijze van spreken trillen.	Mensen praten in paniek met elkaar, kinderen huilen. Geluiden van de radio die het laatste nieuws vertellen.

Emoties benoemd in het item: Bangheid/ angst. Boosheid/ woede/ agressie. Blijheid/ euforie. Verdriet/ teneergeslagenheid/ verslagenheid.	Mensen zijn in paniek, ze rennen de gebouwen uit, de straat op. De mensen zijn bang voor een herhaling van de verwoestende tsunami in 2004.	Mensen zijn in paniek, ze rennen de gebouwen uit de straat op. De mensen zijn bang voor een herhaling van de verwoestende tsunami in 2004. In het item van 14 september is duidelijk teneergeslagenheid en verdriet een emotie. De mensen zitten tussen de puinhopen van wat twee dagen geleden hun huis was. Ze kunnen hun hele bestaan opnieuw opbouwen. Ze leven in onzekerheid in tenten, wachtend op hulp van de Indonesische regering. Er komt ook woede op over de slechte distributie van voedselpakketten. De mensen zijn bang voor nog een aardbeving. Ze leven in een gevaarlijk gebied, ze zijn nerveus en voelen zich niet veilig, maar kunnen nergens anders heen. Dit is de plek waar ze wonen en waar ze geld verdienen.
Beelden in het item Geweld: rellen/ oorlog/ vandalisme. Gewonden/ zieken/ uitgehongerde mensen. Doden/ aan de dood gerelateerde voorwerpen. Brand/ ongeluk/ ramp. Ravage na brand/ ongeluk/ ramp/ rellen/ oorlog. Huilende/ juichende/ gillende/ klappende mensen.	Het NOS Journaal maakt gebruik van een kaartje om aan te duiden waar de aardbeving heeft plaatsgevonden. De eerste uren zijn er nog geen beelden van het getroffen gebied, wel laat de NOS beelden zien van Jakarta, waar de schokken ook gevoeld zijn. De mensen zijn in paniek de straat opgegaan, er is chaos in het verkeer in Jakarta, er heerst paniek.	AJE maakt gebruik van een kaartje om aan te duiden waar de aardbeving heeft plaatsgevonden. Je ziet mensen die gewond zijn, mensen die van de buitenwereld zijn afgesloten, wachtend op hulp van reddingsmedewerkers. De huizen liggen in puin. Een man die in de puinhopen staat van wat ooit zijn huis was. Zijn huis is ingestort en wat over is zijn platen die twee dagen geleden zijn huis vormden. Een oude vrouw die angstig en verdrietig kijkt (close). Beelden van mensen die bij hun verwoestte huizen staan en proberen te redden wat er te redden valt. Een oude man en vrouw die stukken van hun huis bijeen zoeken (medium). Een jongen loopt met onderdelen te slepen (medium).

		De mensen kijken bang en boos. Beelden van de zee (medium), close van de golven. Een totaal van het geïmproviseerde vluchtelingenkamp, van het zelfgemaakte kamp van tenten, close-up van een kind, een familie in een tent. Beelden van het vliegveld waar vliegtuigen klaar staan om hulp en overlevingspakketen te sturen. Close van soldaat die uit vliegtuig komt met materiaal, soldaten die materiaal op een vrachtwagen gooien. Verwoeste huizen, puin, puin en nog meer puin. Mensen rennen in paniek de straat op als er tijdens het filmen een naschok het eiland opnieuw opschrikt. Beelden van de zee, die onvoorspelbaar kan veranderen in een vloedgolf. Mensen in tenten, mensen op een zeil, een jongen met zijn moeder in een tent. Er wordt op indringende wijze op het gevoel van de kijker ingespeeld.
Verschillen Wat zijn de verschillen tussen de twee items?	Het NOS Journaal besteedt veel minder aandacht aan de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra en verliest na een dag eigenlijk al de interesse in het gebied en de slachtoffers. Ander groot nieuws in eigen land overschaduwde de aardbeving in Sumatra.	AJE besteedt drie dagen veel aandacht aan de aardbeving op het Indonesische eiland Sumatra. Ook al blijkt de schade mee te vallen, ze vinden het toch belangrijk om een item te maken over de hulp die moeizaam op gang komt in het getroffen gebied en de nazorg voor de slachtoffers. Ze spelen met persoonlijke items op indringende wijze in op het gevoel van de kijker.
In hoeverre zijn verschillen terug te voeren op verschil in medium (nationaal nieuwsprogramma versus internationaal nieuwsstation)?	Het NOS Journaal is bedoeld voor de Nederlandse kijker. Verondersteld wordt dat deze kijker het veel	Al Jazeera English is een internationale nieuwszender, met kijkers verspreid over de hele

	interessanter vindt om te weten wat er in zijn land op politiek gebied gebeurt op zo'n moment. Het NOS Journaal heeft ervoor gekozen om aan nieuws uit eigen land voorrang te verlenen boven een aardbeving in Indonesië.	wereld. Een deel van deze kijkers is Indonesisch of woont in Azië en vinden het interessant om te weten wat er in Indonesië gebeurt. AJE hoeft dus geen rekening te houden met het geven van nieuws uit eigen land, want ze hebben geen specifiek thuisland.
Wat is toe te schrijven aan het verschil in opvatting over nieuwskeuze en nieuwsbenadering?	Als ik terug kijk naar hoofdstuk 4.6.1, dan wordt mij duidelijk dat het NOS Journaal werkt met een soort 'rekensom'. Het aantal doden en slachtoffers zijn van belang voor de nieuws waarde van een ramp voor het NOS Journaal. In het begin lijkt het een grote ramp te zijn, die vele levens geëist heeft, maar als dat achteraf blijkt mee te vallen, besteedt het NOS Journaal, na een dag, weinig aandacht meer aan de aardbeving.	Al Jazeera blijft veel aandacht besteden aan de aardbeving. Hierin komt ook het verschil in nieuwskeuze en nieuwsbenadering terug. Al Jazeera maakt niet zo'n 'rekensommetje' en vindt het ook belangrijk om achtergrondinformatie te verstrekken middels een eigen correspondent ter plaatse. Het kunnen beschikken over voldoende financiële middelen speelt hierin zeker een rol.
Overeenkomsten Wat zijn de overeenkomsten tussen de twee items?		De grootst gemene deler en overeenkomst in deze nieuwsgebeurtenis is voor beide omroepen Step Vaessen. AJE en NOS maken echter op een heel andere manier gebruik van hun correspondent. De overeenkomsten in de berichtgeving zijn de beelden van de Indonesische televisiezenders die zowel de NOS als AJE gebruikt hebben. Verschil hierin is wel dat de NOS alleen maar gebruik maakt van deze beelden en dat AJE ook gebruik maakt van eigen gedraaid materiaal. Je zou kunnen zeggen dat correspondent Step Vaessen de enige overeenkomst is in de berichtgeving van de aardbeving op het eiland Sumatra.

5.4 De ervaringen van Step Vaessen

“Ik probeer altijd eerst te achterhalen of gaat het om tienduizenden, honderden of tientallen.”

Step Vaessen was op het moment van de aardbeving onderweg naar een heel ander verhaal.

“Ik was voor Al Jazeera onderweg naar West-Timor om een verhaal te maken over de droogte en hongersnood. Het is een hele onderneming om daar te komen, we zaten midden in de bergen en toen kreeg ik een sms dat er een aardbeving was op Sumatra. Vijf minuten later belde Al Jazeera me op en even later belde ook de NOS. Beide zenders willen op dat moment van alles en nog wat live.

Ik ben meteen begonnen met bellen vanuit de bergen naar het rampgebied en naar Jakarta met iedereen die er wat van zou kunnen weten. Daarna heb ik op basis van die informatie de hele avond gewoon live-gesprekken gedaan om de beurt voor AL Jazeera en de NOS. Maar toch wel het meeste voor Al Jazeera, via de telefoon met de informatie die ik had, midden in de bergen. Op zo’n moment is het best moeilijk om een goed verhaal te doen. Je baseert je verhaal op informatie van andere mensen, je hebt zelf geen idee hoe het er in Sumatra uitziet.”

Uiteindelijk bleek de schade in het getroffen gebied mee te vallen, maar Al Jazeera stuurde Step Vaessen toch nog naar Sumatra toe. “De NOS vond dat kennelijk niet interessant genoeg meer, voor hen heb ik naast een telefoongesprek niet meer bericht over de aardbeving. Al Jazeera heeft op 12, 13 en 14 september nog wel veel aandacht besteedt aan de aardbeving.

Op dertien september hebben we heel veel live-interviews gedaan en de volgende ochtend hebben we een reportage gemaakt. Ik ben toen langs de kust gereden en heb mensen geïnterviewd wier huizen waren ingestort. Omdat het aantal slachtoffers uiteindelijk meeviel heb ik me niet geconcentreerd op de doden en gewonden. Mijn insteek was, dat het getroffen gebied een risicogebied is voor aardbevingen en tsunami’s. Deskundigen verwachten dat de volgende grote ramp in dit gebied zal plaatsvinden. In het item voor AL Jazeera heb ik verteld waarom die mensen daar nog steeds wonen en waarom ze niet worden geëvacueerd. Bij een ramp moet je iedere keer een invalshoek zoeken, zeker als je nauwelijks informatie hebt. De eerste avond ging het al meteen heel hard. CNN melde tsunami dreiging vanwege ernstige aardbeving in Sumatra. De moeilijkheid is om met heel weinig informatie toch een goede berichtgeving te maken, dus niet bagatelliseren, maar het ook niet te erg maken. Ik probeer altijd eerst te achterhalen of gaat het om tienduizenden, honderden of tientallen getroffen.”

Bijlage 6: Uitgewerkte participerende observatie

Tijdens mijn stage in Jakarta heb ik Step Vaessen drie weken gevolgd in haar werk. Ik heb gekeken naar de manier waarop zij voor Al Jazeera English verslag doet en op welke momenten en met welk doel het NOS Journaal contact met haar opneemt. Hierna volgt de beschrijving van mijn participerende observatie.

Hoe pakt Step Vaessen het ter plaatse aan met de berichtgeving voor het NOS Journaal en Al Jazeera English?

6.1 Een dag op de redactie van Al Jazeera English

Een zieke oud-dictator, een staatsbegrafenis, liegende piloten, uitgestelde executies, overstromingen, vogelpests/lachtoffers, aardbevingen, in het onvoorspelbare Indonesië kan het allemaal binnen drie weken gebeuren.

Een dag op de redactie van Al Jazeera English in Jakarta, Indonesië begint om negen uur 's morgens. Step Vaessen neemt de kranten door: The Jakarta Post, Koran Tempo, Kompas en The Herald Tribune. Een keer per week wordt het tijdschrift Tempo bezorgd.

Uit de radio klinkt een Indonesische nieuwszender en de televisies laten Al Jazeera English, Metro TV (Indonesische nieuwszender) en CNN zien. Op alle mogelijke manieren komt er ieder moment van de dag nieuws binnen. Middels advocaten, NGO's, rechters, ministers, gewone mensen. Step Vaessen heeft een netwerk opgebouwd met contactpersonen, verspreid over Indonesië, die ze kan bellen, of die haar bellen als er nieuws is. Iedere morgen overlegt ze met de redactie in Kuala Lumpur wat er voor die dag op het programma staat. De ene keer komt Step met een idee voor een item, de andere keer heeft Kuala Lumpur een suggestie voor een verhaal dat absoluut gedraaid moet worden. Het gaat hoe dan ook in overleg met de Azië-redactie.

De deadlines van Al Jazeera English liggen op 13:00 uur Indonesische tijd, wat betekent dat het afleveren van een item iedere keer opnieuw een gevecht met de tijd is. De chauffeur brengt Step Vaessen en haar crew naar de interviews. "Het verkeer in Jakarta is een hel, je belandt iedere dag in een file."

Step Vaessen heeft twee werknemers in dienst. Een cameraman die ook de montage doet en een producer.

Step Vaessen geeft op drie verschillende manier informatie door aan Al Jazeera English:

- Door middel van een item.
- Door middel van een telefoongesprek.
- Door middel van een live-gesprek.

Indonesië is een belangrijke bron voor het maken van items en deze vinden gretig aftrek bij Al Jazeera English. "Bijna iedere dag wil Al Jazeera een verhaal van ons. Ze hebben ook interesse in verhalen over menselijk lijden, overstromingen, hongersnoden, aardbevingen, maar willen verder graag dat ik wat meer featureachtige onderwerpen draai. In Indonesië gebeurt iedere dag wel iets en het nieuws krijgt dan voorrang. Al Jazeera English heeft een geweldige missie: verhalen vertellen die niet verteld worden, maar ze kunnen dit soms niet waarmaken omdat de gekte van de dag het nieuws en de agenda van de correspondenten bepaalt. Ze zouden dubbel zoveel personeel moeten aannemen om die verhalen daadwerkelijk te kunnen vertellen", aldus Step Vaessen.

6.2 Al Jazeera English en de dood van een voormalige dictator

Van slopend ziekbed tot staatsbegrafenis, drie hectische weken vol interviews en deadlines. Van oud-dictator naar nationale held, drie hectische weken vol leugens en onzekerheden. Van Al Jazeera English naar het NOS Journaal, drie hectische weken, van 4 januari tot 28 januari, met steeds een andere rol voor Indonesiëcorrespondent Step Vaessen.

Ook nu hij in leven wordt gehouden door machines en hij niet meer kan praten, houdt Soeharto de journalisten en de inwoners van Indonesië, net als tijdens zijn 32-jarige regime, in zijn greep.

Het is vrijdag 4 januari als Step Vaessen te horen krijgt dat Soeharto in het Pertamina ziekenhuis in Jakarta is opgenomen. Ze is op vakantie met haar familie in Frankrijk en besluit meteen terug te reizen naar Indonesië. De eerste paar dagen brengt ze door op het dak van het ziekenhuis, waar ze voor Al Jazeera English live-verslag brengt over het ziektebed van Soeharto.

De journalisten, de Indonesiërs, iedereen wacht op het overlijden van 'Pak Harto'. Met zijn toekomstige dood houdt hij het hele land in zijn greep. Op de Indonesische televisie is live te volgen hoe de man langzaam aan het sterven is. De voormalige dictator domineert het nieuws volledig. Sinds zijn opname in het ziekenhuis brengen de Indonesische nieuwszenders alles wat met Soeharto's gezondheid te maken heeft. Wat eigenlijk betekent dat ze al twaalf dagen hetzelfde zeggen. De ene keer lijkt zijn situatie kritisch en denkt iedereen dat het gaat gebeuren, maar als een wonder verbetert zijn situatie, om vervolgens weer te verslechteren. Hetzelfde liedje 'over and over again'.

De journalisten worden langzamerhand cynisch, ze wedden voor geld en vliegtickets op de dood van de man, slapen slecht omdat ze iedere nacht een telefoontje verwachten, hebben daardoor wallen onder hun ogen en sommige barsten zelfs in tranen uit als ze weer een avond moeten overwerken en de man een sociaal leven onmogelijk maakt.

Step Vaessen gaat naar een bijeenkomst voor slachtoffers van het regime van Soeharto. De meeste mannen die bijeengekomen zijn hebben vastgezet tijdens de 32 jaar dat de dictator aan de macht was. Deze mannen zijn boos. Ze vinden dat Soeharto terecht moet worden voor zijn misdaden, maar ze zijn maar met een kleine groep. Hoe langer de man lijdt (live op televisie), hoe meer de Indonesiërs lijken te vergeten wat zijn slechte kanten waren.⁴⁸ Het enige wat over lijkt te blijven zijn goede herinneringen.

Na zijn regime is er weinig veranderd in Indonesië. En het is niet Indonesisch om iemand dood te wensen, dat past niet bij hun geloof. De Indonesiërs zijn vergevingsgezind en vergeten snel. Je wordt bijna als een paria gezien als je, zoals ik veel gedaan heb, ook vertelt wat Soeharto fout gedaan heeft. De oud-minister van volksgezondheid heeft bij ons in de uitzending gezegd dat Soeharto kunstmatig in leven wordt gehouden door machines en daarvoor is zij nu op het matje geroepen door de politie. "Het is de enige vrouw die openlijk de waarheid durft te spreken en daarvoor wordt ze gestraft. Terwijl het overduidelijk is dat hij, zonder alle machines aan zijn lichaam, allang zou zijn overleden," zegt Step Vaessen

Dat de Indonesiërs vergevingsgezind zijn, wordt nogmaals duidelijk als Step Vaessen voor een item de straat op gaat om de meningen van de Indonesiërs te peilen.⁴⁹ De mensen hebben medelijden met Soeharto, niemand wenst hem een slechte gezondheid toe, laat staan de dood.

⁴⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=EgUOocLNcVc>

⁴⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=6F10WGAYMUg>

Met items over Soeharto's bezittingen probeert Step Vaessen haar kijkers Soeharto niet als een held te doen herinneren. Maar of het ook echt doordringt? "De meeste mensen in Jakarta zijn alleen maar bezig met overleven, ze hebben bijna geen geld, geen werk en de prijzen zijn hoog. Dan denken ze terug aan de tijd dat Soeharto president was, aan de tijd dat ze het 'beter' hadden", aldus Step Vaessen.

Leugens voeren de boventoon rond de gezondheidstoestand van Soeharto. Er worden allerlei tegenstrijdige berichten de wereld ingestuurd. De dokters vertellen de journalisten dat de situatie van Soeharto verbetert, hij heeft een koekje gegeten en ze verwachten dat hij over een paar dagen naar huis mag. En dat terwijl de advocaat en de biograaf van Soeharto, die iedere dag een bezoek brengen in het ziekenhuis, melden dat het heel slecht gaat met de oud-dictator. Het item over de leugenachtige berichtgeving wordt nooit uitgezonden, want dan is uiteindelijk op 27 januari het moment aangebroken waar alle journalisten in Indonesië al drie weken op zitten te wachten. Soeharto is dood! De dokters hebben in overleg met de familie besloten om de machines te stoppen en een einde te maken aan het leven van de voormalige dictator.

Om twee uur Indonesische tijd doet Step, vanuit de studio in Jakarta, een live. Al Jazeera heeft twee gasten in de studio, die praten over de dood van Soeharto, maar vooral over zijn leven als dictator. In de uren die volgen geeft Step ieder uur een update van de gebeurtenissen. Al Jazeera zendt een compilatie uit van zijn leven. Vervolgens neemt Step het vliegtuig naar Jogjakarta om vandaar uit de auto te nemen naar Solo. In Solo heeft ze om 11 uur 's avonds een interview met een aantal mannen die tijdens het regime van Soeharto in de gevangenis hebben gezeten. Om 12 uur Indonesische tijd heeft ze een telefonisch gesprek met het NOS Journaal.

De volgende morgen vertrekt Step Vaessen met haar hele crew naar het familiemausoleum in Centraal-Java. Ze zoekt een plaatsje langs de weg, tussen alle andere journalisten die naar Solo zijn gereisd, om verslag te doen van de staatsbegrafenis. De nationale Indonesische televisiezender TVRI heeft als enige televisiezender de rechten om te filmen tijdens de begrafenis. Daar komt bij, dat wanneer de president ergens is, de telefoonlijnen worden afgesloten. De lives die Step doet komen daardoor niet goed door in de studio in Washington en het doorsturen van items duurt een eeuwigheid

"De begrafenis was eigenlijk een groot fiasco voor mij en Al Jazeera English. Je leeft als journalist al jaren naar dit moment toe en in je hoofd heeft zich al honderd keer afgespeeld hoe je als journalist de wereld gaat toespreken tijdens zijn begrafenis. Door technische problemen heb ik helemaal niet kunnen zeggen wat ik wilde, ik heb naar mijn gevoel niet goed genoeg aan kunnen geven wat de man allemaal fout heeft gedaan in zijn leven."

6.3 Het NOS Journaal en de dood van Soeharto

*"Hij stond bekend als een groot hervormer, maar tegelijkertijd ook als de meest corrupte staatsman ter wereld."*⁵⁰

Gerard van den Broek: "We hebben behoorlijk wat gemeld over het ziekbed en de dood van Soeharto. Op de eerste dag van de melding dat het slecht met hem ging, en dan heb ik het over de laatste ziekte-termijn, want we hebben drie jaar en vijf jaar geleden ook al eens stand-by gestaan toen het slecht met de man ging, hebben we stevig uitpak op radio en televisie.

We hebben het volgende gemeld:

⁵⁰ Interview Gerard van den Broek, chef buitenland NOS Journaal (30 januari 2008)

-Het gaat slecht met de gezondheid van de Indonesische oud-president Soeharto. Hij is in kritieke toestand opgenomen in het ziekenhuis in Djakarta.

De 86-jarige Soeharto werd gisteren naar het ziekenhuis gebracht. Hij heeft hartproblemen en zijn nieren en longen werken slecht. Afgelopen nacht ging zijn toestand snel achteruit.

Volgens zijn dokters heeft de oud-president een nieuwe pacemaker nodig.

Quote dokter: "Zijn bloeddruk is 80 over 50. Ondanks de medicijnen is de toestand van zijn hart en longen niet verbeterd. Er komt steeds meer vocht in zijn longen."

Soeharto, hier bij een eerdere opname, kampt al jaren met een zwakke gezondheid. Hij was ruim dertig jaar leider van Indonesië en moest in 1998 na een volksopstand aftreden.-

-In een ziekenhuis in Jakarta is oud-president van Indonesië Soeharto overleden. Hij is 86 jaar geworden.

Soeharto was meer dan dertig jaar lang de onbetwiste leider van Indonesië. Zijn bewind werd gekenmerkt door economische groei, maar ook door corruptie en grootschalige schending van mensenrechten.-

"We hebben overzichten over 's mans leven laten zien, gesprekken op de radio en tv met correspondenten en gesprekken met deskundigen op de radio gevoerd. Bij zijn overlijden hebben we opnieuw flink uitgepakt, voor zover dat tenminste mogelijk was. Het was immers een zondag, waar we op televisie een kortere uitzending hebben en op radio een samenwerking met sport".

Als Soeharto drie weken later sterft, op 27 januari, krijgt Step vanzelfsprekend ook een telefoontje van de NOS met de vraag: kun je een live doen tijdens zijn begrafenis? Er is echter een probleem, de apparatuur van de NOS is niet aangepast aan de apparatuur van Al Jazeera English. "Ze weten al drie weken dat het er aan zit te komen dat Soeharto dood gaat en dan nog komen ze er pas de dag voor de begrafenis achter dat ik geen live kan doen voor het NOS Journaal. Ik heb de NOS al vaker laten weten dat ze hun systemen op elkaar aan moeten passen, maar dat is nog nooit gebeurd," zegt Step Vaessen.

Ze hebben een filmpje laten zien dat ik enkele jaren geleden al een keer gemaakt heb over het leven van Soeharto," aldus Step Vaessen. "We hebben op Soeharto's sterfdag een nieuwsbericht gemaakt, een gesprek met Step Vaessen, telefonisch vanwege slechte verbindingen en we hebben een klaarliggende obituary uitgezonden," zegt van den Broek.

-Soeharto, de 'glimlachende generaal'. Vanuit het niets verschijnt hij in 1965 in het centrum van de macht. Na een coup poging benoemt president Soekarno hem tot bevelhebber van het leger. In die positie trekt Soeharto alle macht naar zich toe en stuurt Soekarno met pensioen.

Onder Soeharto's 'nieuwe orde' maakt het leger korte metten met iedereen die verdacht wordt van communistische sympathieën.

Zeker een half miljoen mensen wordt vermoord of verdwijnt in de gevangenis. Wreedheden die tekenend zijn voor de 32 jaar van zijn bewind.

Ook Oost-Timor krijgt te maken met zijn ijzeren vuist. Indonesië annexeert deze voormalige Portugese kolonie, tot grote verontwaardiging van de internationale gemeenschap.

Onder zijn bewind worden veel Indonesiërs welvarender, maar de corruptie is alomtegenwoordig en het meeste geld komt terecht bij een kleine elite, aangevoerd door 'de familie', de BV Soeharto.

In de jaren negentig gaat het mis als de economische crisis in Zuidoost-Azië uiteindelijk zijn val inluidt. Hij probeert de oppositie nog 't zwijgen op te leggen, maar tevergeefs. Studenten bezetten het parlement en niet lang daarna, op 21 mei 1998, treedt hij af. Zijn vertrouweling Habibie neemt het roer over.

Als zijn rivalen Wahid en Megawati aan de macht komen, wordt Suharto vervolgd. Hij zou tijdens z'n bewind ruim dertien miljard euro hebben verduisterd.

Quote Soeharto: “Ik blijf erbij dat ik geen geld in het buitenland heb, op geen enkele bank. Als iemand anders meer weet, dan moet hij dat melden.”-

Tijdens dit belangrijke moment in de wereldgeschiedenis vertelt Step voor het NOS Journaal een aantal keren, niet voor de camera, maar door de telefoon, hoe de begrafenis van Soeharto verloopt. De presentator stelt Step Vaessen de volgende vragen:

Hoe zal hij in Indonesië worden herinnerd, als de man van het geweld en corruptie, of toch anders?

Sinds z'n aftreden kwam hij zelden in de openbaarheid, had hij eigenlijk nog veel invloed in Indonesië?

Tot z'n dood werd -ie achtervolgd door beschuldigingen van corruptie? Is daar nu het laatste woord over gezegd?

Wat gaat er de komende dagen gebeuren?

Voor Al Jazeera English liggen verschillende items klaar met de biograaf van het boek over het leven van Soeharto, met zijn advocaat, maar ook met slachtoffers van het regime van Soeharto. Een aantal van deze items kan de NOS overnemen van Al Jazeera English, maar ze besluiten weinig aandacht te besteden aan de begrafenis. “Uiteindelijk hebben we besloten de staatsbegrafenis op televisie korter te brengen, juist omdat we zo ruimschoots hadden stilgestaan bij zijn overlijden. Enig opportunisme is ons natuurlijk niet vreemd, want er was die dag ook veel ander nieuws dat we wilden brengen.”

-In Indonesië is het lichaam van oud-president Soeharto bijgezet in het familiegraf in Solo op Midden-Java. Hij overleed gisteren op 86-jarige leeftijd. Soeharto kreeg een staatsbegrafenis en er zijn 7 dagen van nationale rouw afgekondigd. Soeharto regeerde 32 jaar met ijzeren vuist over de archipel. Hij stond bekend als een groot hervormer, maar tegelijkertijd ook als de meest corrupte staatsman ter wereld.-

Tot slot beschrijf ik in het procesverslag de totstandkoming van mijn vakonderzoek. Waarom heb ik gekozen voor dit onderwerp? Hoe heb ik het schrijven van mijn reflectiewerkstuk ervaren en hoe tevreden ben ik met het eindresultaat?

- **Het zoeken van een geschikt onderwerp**

Het zoeken en vinden van een geschikt onderwerp was geen enkel probleem. Ik wist meteen dat ik mijn reflectiewerkstuk zou gaan schrijven over buitenlandcorrespondentie in Indonesië in combinatie met Step Vaessen.

- **Hoe past het onderwerp in je eigen belangstellingsfeer, bijvoorbeeld in de samenhang met stage, specialisatie, persoonlijke belangstelling, of ambitie voor de toekomst**

Het buitenland en voornamelijk Azië in combinatie met journalistiek heeft me altijd erg aangesproken. Al sinds ik een jaar of twaalf oud ben, spreek ik uit, dat ik veel van de wereld wil zien. Buitenlandcorrespondenten en in het bijzonder Step Vaessen hebben me altijd geïnteresseerd. Ik ben momenteel in Indonesië, waar ik vier maanden stage loop bij Step Vaessen voor Al Jazeera English. Daarna ga ik twee maanden rondreizen door Indonesië en mijn productie opnemen voor mijn afstudeeropdracht. Dit reflectiewerkstuk en de stage geven mij een kijkje in de wereld van buitenlandcorrespondentie. Ik hoop er door deze reis achter te komen of en hoe ik verder wil met de journalistiek en of ik geschikt ben voor een leven als buitenlandcorrespondent.

- **Afbakening van het onderwerp**

Bij de afbakening van mijn onderwerp kwam ik in de problemen. Ik zou een jaar kunnen uittrekken voor het schrijven van mijn reflectiewerkstuk, als ik alles wat ik wilde weten daadwerkelijk uit zou gaan zoeken. Ik heb heel wat hoofdbreken gehad, voordat ik eindelijk wist wat ik precies wilde onderzoeken. Ik had graag meer informatie over Al Jazeera English in mijn reflectiewerkstuk willen verwerken, het is een erg interessante nieuwszender. Het was wellicht een idee geweest om mijn hele scriptie over deze nieuwe zender te schrijven. Al met al kun je wel zeggen dat ik de laatste maand pas echt duidelijk voor ogen had, welke kant ik met mijn scriptie op wilde.

- **Hoe past het onderwerp in de actualiteit**

Sinds 15 november 2006 is Al Jazeera English gestart met een nieuwszender. Step Vaessen is sinds die tijd Indonesiëcorrespondent voor de zender. Ze is fulltime in dienst van Al Jazeera English en freelancer voor het NOS Journaal (waarvoor ze al meer dan tien jaar het nieuws uit Indonesië verzorgt). In mijn scriptie besteed ik aandacht aan de verschillen tussen het werken voor de beide zenders. Maar daarnaast wil ik ook een beeld geven van Indonesië, het leven van Step Vaessen en Al Jazeera English.

- **Het formuleren van een goede probleemstelling**

Het formuleren van een goede probleemstelling gaf in het begin wat problemen. Mijn probleemstelling was namelijk groter dan mijn centrale vraagstelling. Ik denk dat de probleemstelling uiteindelijk een goed beeld geeft van mijn onderzoek: Twee verschillende nieuwsorganisaties, een correspondent: Step Vaessen. Hoe bericht zij, voor het NOS Journaal en Al Jazeera English, over een land: Indonesië? komt in mijn reflectiewerkstuk terug.

- **Het zoeken van geschikte literatuur**

Het vinden van literatuur over buitenlandcorrespondentie is niet zo moeilijk. De afgelopen eeuwen is er door auteurs uit verschillende werelddelen en in verschillende tijden veel geschreven over het

onderwerp. Informatie vinden over Indonesië is ook niet zo'n probleem. Bij het schrijven van mijn reflectiewerkstuk heb ik veel zelf onderzocht en weinig gebruik gemaakt van literatuur. Er is bijvoorbeeld nog maar weinig geschreven over Al Jazeera English, de zender bestaat nog maar net een jaar. Door middel van interviews, items analyseren en zelf ervaren heb ik achterhaald hoe Step Vaessen voor beide zenders werkt.

- **Het verwerken van de literatuur in het theoretische gedeelte.**

Op een gegeven moment had ik zoveel informatie verzameld dat ik niet meer wist wat wel en wat niet te gebruiken. Ik ben daardoor veel tijd kwijt geraakt aan het theoretische kader. Ik had de benodigdheden voor het tweede hoofdstuk, maar was helemaal kwijt hoe ik het theoretische gedeelte op zou bouwen.

- **Het zoeken van geschikte interviewkandidaten.**

Het vinden van geschikte interviewkandidaten was niet zozeer een probleem, ze bereiken en ook daadwerkelijk te spreken krijgen wel. Twee van de hen wonen in Indonesië en Maleisië. Zij zijn dus moeilijk bereikbaar, hebben een drukke baan en leven in andere tijdzones.

- **Het voeren van gesprekken met deze interviewkandidaten.**

Aangezien Step Vaessen niet even om de hoek woont, was het lastig om bij haar langs te gaan voor een interview. Ik heb haar meerdere malen gesproken via Skype.

Voor Al Anstey, de chef van Al Jazeera English en de baas van Step Vaessen, geldt precies hetzelfde. Hij is gestationeerd in Kuala Lumpur. Ik heb hem ook via Skype gesproken.

Gerard van den Broek, Chef buitenland, NOS Journaal had het in de periode dat ik mijn reflectiewerkstuk schreef erg druk, hem heb ik telefonisch geïnterviewd. Ik vond het tijdens het interview met Gerard van den Broek erg lastig, om aan hem niet mijn eigen mening over buitenlands nieuws te laten horen.

- **Het voorbereiden van de interviews.**

Het voorbereiden van de interviews heeft behoorlijk wat tijd gekost. Het was, voor de interviews, erg belangrijk dat ik gericht vragen kon stellen. Maar ik heb ook gemerkt dat ik tijdens mijn stage in Indonesië veel informatie gehaald heb uit gesprekken die ik met Step Vaessen voerde. Pas als je er zelf bent en het allemaal meemaakt kun je gericht vragen stellen. Ik ben dus ook erg blij dat ik ervoor gekozen heb een deel van mijn reflectiewerkstuk in Indonesië te schrijven.

- **Het uitvoeren van andere vormen van veldonderzoek, bijvoorbeeld inhoudsanalyse**

Mijn inhoudsanalyse was een geval apart. Het was namelijk erg lastig om aan de beelden van Al Jazeera English te komen. Met 'langzaam' internet heb ik de items van het NOS Journaal geanalyseerd. Mijn geduld is behoorlijk op de proef gesteld en ik heb regelmatig op het punt gestaan mijn laptop stuk te gooien. Uiteindelijk is het allemaal goed gekomen, het heeft alleen langer geduurd dan gepland.

- **Het schrijven van de reflectie**

Tijdens het schrijven van de reflectiewerkstuk heb ik vooral veel last gehad van een gebrek aan concentratie. Ik ben er aan gewend geraakt televisie te maken en met een camera op pad te gaan. Het was voor mij daarom wel even wennen om achter mijn laptop te gaan zitten en iets op papier te krijgen. Ik raak snel afgeleid door alles om mij heen en heb moeite gehad met het vinden van een plaats waar ik ongestoord kon werken. De afwerking van mijn reflectiewerkstuk heeft me veel frustraties opgeleverd, ik kreeg maar niet op papier wat in mijn hoofd zat. In mijn kamertje in Jakarta zat ik mezelf op te vreten omdat ik aan mijn scriptie moest werken en daardoor niet naar een bruiloft kon en het karaoke zingen met Indonesiërs moest missen. Maar gelukkig ben ik uiteindelijk met het eindresultaat wel erg tevreden.

- **Opmerkingen en aanbevelingen van de begeleidende tutor.**

Cindy van Summeren, mijn begeleidend tutor, heeft me van het begin af aan goed op weg geholpen. Na de eerste tutorgroep-bijeenkomst heb ik haar mijn problemen voorgelegd over het afbakenen van mijn onderwerp. Ze heeft me meteen aan geschikte literatuur geholpen en in contact gebracht met interessante personen. Tijdens de bijeenkomsten kon ik altijd met mijn vragen bij haar terecht en ze had er ook steeds een passend antwoord op. Buiten de lessen om stond ze mij ook steeds te woord en ze hielp me graag. Een deel van mijn reflectiewerkstuk heb ik in Indonesië geschreven. Ze heeft me hierover tips gegeven die ik heb verwerkt. Het afsluitende gesprek hebben we via de mail, zo goed als het kon, toch gevoerd.

- **Opmerkingen en aanbevelingen van andere studenten uit de tutorgroep.**

Gedurende het gehele proces van het schrijven van mijn reflectiewerkstuk heb ik weinig contact gehad met mijn medestudenten. Tijdens de presentatie van mijn eerste hoofdstuk waren er niet meer dan drie studenten aanwezig. Al met al heb ik weinig tot niets gehad aan de feedback van mijn medestudenten. Ik had het idee dat zij nog minder op papier hadden dan ik zelf. Ik moest er voor waken dat dit niet demotiverend werkte en dat ik geïnspireerd bleef.

- **Afspraken die gemaakt zijn tijdens het begeleidingsproces**

De twee individuele gesprekken hebben me geholpen verder te komen met de opzet van mijn reflectie. Cindy van Summeren heeft me geholpen de juiste weg in te slaan met mijn reflectiewerkstuk. Ze heeft me hierbij vooral in het beginstadium erg geholpen met het afbakenen van mijn onderwerp. Ik vond het moeilijk om keuzes te maken in wat wel en wat niet te belichten. Ik vond alles interessant om over te schrijven. Ik vond het ook erg prettig dat Cindy van Summeren achter mijn keuze stond om een deel van mijn reflectiewerkstuk tijdens mijn stage in Indonesië te realiseren. In het afrondende stadium van mijn reflectiewerkstuk heeft zij me, via de mail, tips gegeven voor een goede afwerking. Ook Joop Fleuren heeft een kritische blik op mijn scriptie geworpen. Met hun kritiek ben ik aan de slag gegaan om mijn reflectiewerkstuk te verbeteren. Met Cindy van Summeren en Theo Dersjant heb ik goede afspraken kunnen maken over het eindgesprek.

Wat zijn, achteraf gezien, de sterke kanten van het reflectiewerkstuk en waar zitten de zwakke plekken?

De sterke punten van mijn reflectiewerkstuk zitten vooral in de participerende observatie. De participerende observatie heeft me gericht doen nadenken over en geeft een duidelijk beeld van het werk van Step Vaessen en het werken als een buitenlandcorrespondent voor een internationale nieuwszender.

Ik denk verder dat ik er goed in geslaagd ben om mijn reflectiewerkstuk logisch op te bouwen. Ik heb geprobeerd de informatie in stappen te verdelen. Ook heb ik het, naar mijn idee, heel levendig opgeschreven. Ik heb ervoor gekozen om hoofdstukken te beginnen met een kort statement, een quote of een theorie. Verder heb ik getracht om alles er verzorgd te laten uitzien.

De zwakke punten in mijn reflectiewerkstuk zitten in het feit dat ik de laatste maand pas voor ogen had, hoe ik het daadwerkelijk vorm wilde geven. Dit heeft vooral te maken met voortschrijdend inzicht: nu ik zelf in Indonesië ben en alles 'live' meemaak, krijg ik een veel duidelijker beeld.

Ik ben zelf niet zo tevreden met het tweede deel van hoofdstuk 4. Alle ingrediënten die het nodig heeft, zitten er in, maar achteraf kan ik zeggen dat er meer in mijn hoofd zit dan wat ik op papier gekregen heb. Om hier een goede balans in te vinden bleek moeilijk.

Bestandsnaam: laurielijndersreflectiewerkstukaf221
Map: C:\Documents and Settings\Con & Jet\Bureaublad
Sjabloon: C:\Documents and Settings\Con & Jet\Application
Data\Microsoft\Sjablonen\Normal.dot
Titel: Correspondente met 'dubbelleven'
Onderwerp:
Auteur:
Trefwoorden:
Opmerkingen:
Aanmaakdatum: 24-2-2008 22:19:00
Wijzigingsnummer: 2
Laatst opgeslagen op: 24-2-2008 22:19:00
Laatst opgeslagen door: School
Totale bewerkingstijd: 17 minuten
Laatst afgedrukt op: 20-4-2008 10:47:00
Vanaf laatste volledige afdruk
Aantal pagina's: 62
Aantal woorden: 24.449 (ong.)
Aantal tekens: 134.475 (ong.)